

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Центр заочного, дистанційного та вечірнього навчання

Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Жанна ОЛЕКСІЧ

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми

«Облік і оподаткування»

на тему «Спрощена система оподаткування малого бізнесу: досвід України та

Польщі»

Здобувачки групи ОП.мз-21с Щигоревої Вікторії Олександрівни

(шифр групи)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Вікторія Щигорєва

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник ст. викладачка, к.е.н., доцентка Олеся МІРОШНИЧЕНКО

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ (підпис)

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Центр заочного, дистанційного та вечірнього навчання
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
к.е.н., ст. викладач
_____ Олексіч Ж.А.
(підпис)
«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
студентці 2 курсу, групи ОПмз-21с
Щигоревій Вікторії Олександрівні
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: «Спрощена система оподаткування малого бізнесу: досвід України та Польщі» затверджена наказом по університету від «1» грудня 2023 року №1386-VI
2. Термін подання студентом закінченої роботи «15» грудня 2023 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних особливостей спрощеної системи оподаткування, впливу формажорних обставин та їх наслідків, розробці рекомендацій по вдосконаленню діючої системи оподаткування задля підвищення кількості представників малого і середнього бізнесу та нарощення податкових надходжень з єдиного податку.
4. Об'єкт дослідження є спрощена система оподаткування в Україні та Польщі.
5. Предмет дослідження: нормативно-правові та методичні аспекти оподаткування малого бізнесу на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах вітчизняних та зарубіжних вчених щодо спрощеної системи оподаткування в Україні та Польщі, статті експертів щодо податкових змін викликаних військовою

агресією росії та їх вплив на економіку держави, Податковий та Кримінальний кодекси України, методичні рекомендації та листи роз'яснення органів державної влади щодо функціонування підприємств малого бізнесу під час війни

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 «Теоретичні основи спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні» - 27 жовтня 2023 року
(назва – термін подання)

У розділі 1 розглянути сутність малого підприємництва, зміст спрощеної системи оподаткування в Україні та її нормативно-правове регулювання; розглянути оподаткування малого бізнесу в період дії воєнного стану

Розділ 2 «Особливості оподаткування малого бізнесу в Польщі» - 15 листопада 2023 року
(назва – термін подання)

У розділі 2 розглянути теоретико-методичний аспект малого бізнесу в Польщі та важливих економічних показників; дослідити особливості оподаткування малого бізнесу в Польщі; навести характеристику спрощеної системи оподаткування та податкових пільг для малого бізнесу в Польщі
(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні» - 30 листопада 2023р.
(назва – термін подання)

У розділі 3 дослідити переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні та Польщі та окреслити шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні
(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Дата видачі завдання: «25» вересня 2023 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

Мірошніченко О.В.
(ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____
(підпис)

Щигорєва В.О.
(ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми роботи полягає у тому, що Україна наразі займає значно нижчі позиції по розвитку малого бізнесу, питома вага малих підприємств у ВВП держави теж значно нижчі, порівняно з розвиненими країнами Європи та іншими, хоча Україна має великий потенціал й кількість зареєстрованих підприємств збільшується з кожним роком. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності, яка була покликана розвивати мале підприємництво, збільшувати їх кількість та зменшити податкове навантаження має багато недоліків, на які науковці регулярно наголошують, вона стала засобом ухиляння від сплати податків великим бізнесом тощо. Тож, спрощена система потребує реформування, нових рішень, що її удосконалять, ного переосмислення.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних особливостей спрощеної системи оподаткування, впливу формажорних обставин та їх наслідків, розробці рекомендацій по вдосконаленню діючої системи оподаткування задля підвищення кількості представників малого і середнього бізнесу та нарощення податкових надходжень з єдиного податку.

Об'єктом дослідження є спрощена система оподаткування в Україні та Польщі.

Предмет дослідження є нормативно-правові та методичні аспекти оподаткування малого бізнесу на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності.

Інформаційну базу становили відкриті джерела статистичних даних, законодавчі та установчі акти, роботи, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців щодо справляння податків з суб'єктів малого підприємництва та стану розвитку даного сектору в Україні та Польщі.

У роботі були використані такі методи дослідження, як: дедукція та індукція, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, системний підхід та метод класифікації.

Основний науковий результат роботи полягає у тому, що: визначено проблеми оподаткування, з якими стикається малий бізнес; проаналізовано особливості справляння єдиного податку в період дії воєнного стану; проведено критичний аналіз основних недоліків спрощеної системи оподаткування; запропоновано рекомендації задля вирішення, мінімізації раніше визначених недоліків та удосконалення спрощеної системи оподаткування.

Одержані результати будуть корисні для майбутнього реформування податкової системи України, в тому числі спрощеної системи, на шляху до євроінтеграції та в порівнянні іноземного досвіду оподаткування малого бізнесу задля пошуку найбільш вдалого рішення для вітчизняної моделі.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної роботи розглядалися на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції» (20-21 листопада 2023 року, м. Хмельницький), а також опублікована стаття в науковому журналі «Acta Academiae Beregsasiensis. Economics», №4, 2023р.

Ключові слова: оподаткування, малий бізнес, мале підприємництво, ФОП, МСП, Польща, податок на прибуток, спрощена система оподаткування.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 53 сторінках, зокрема список використаних джерел із 56 найменувань, розміщений на 8 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 4 рисунки, а також 3 додатки, розміщених на 10 сторінках.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Теоретичні основи спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні.....	10
1.1 Сутність малого підприємництва	10
1.2 Зміст спрощеної системи оподаткування в Україні та її нормативно-правове регулювання	13
1.3 Оподаткування малого бізнесу в період дії воєнного стану	19
2 Особливості оподаткування малого бізнесу в Польщі.....	22
2.1 Теоретико-методичний аспект малого бізнесу в Польщі та огляд важливих економічних показників.....	22
2.2 Особливості оподаткування малого бізнесу в Польщі.....	28
2.3 Спрощена система оподаткування та податкові пільги для малого бізнесу в Польщі	36
3 Шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні.....	45
3.1 Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні та Польщі.....	45
3.2 Шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні	51
Висновки	56
Список використаних джерел	61
Додатки.....	68

ВСТУП

Оподаткування є невід'ємною частиною будь-якої країни, історія податків тягнеться з давніх часів, вони набували різної форми: від натуральної до грошової (як данина, мито, плата за землю, за армію тощо). Податки забезпечують управління та функціонування держави та державного апарату загалом (є основним джерелом наповнення бюджету), забезпечують соціальний та економічний розвиток країни тощо.

Сукупність податків та принципи, форми та методи їх встановлення, справляння, регулювання утворюють податкову систему країни. В Україні всі положення щодо регулювання податкової системи зазначені в Податковому кодексі України, затвердженому від 02.12.2010 р.

Зі становленням нашої держави постала потреба в розбудові бізнес-середовища, мотивуванні створення та провадження підприємництва як однієї з основних рушійних сил розвитку економіки, особливо, що стосується малого бізнесу. В розвинених країнах мале та мікропідприємництво широко розповсюджене, та займає левову частку ВВП, що робить їх економіку більш стійкою, в Україні, на момент створення, цей показник був значно нижчим (на 1991 р. існувало близько 47,1 тис. малих підприємств, згідно Держстату) [1]. На сьогодні кількість підприємств значно зросла, питома вага у ВВП країни також збільшилась, але це й досі в половину, а порівнюючи з провідними країнами й більше ніж в половину нижчі показники. За цей час було проведено багато реформ, удосконалень, створені законодавчі акти, проведено доволі багато змін, зокрема, ще на початку було видано Указ Президента “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності” [2] (наразі втратив чинність через внесення змін до ПКУ щодо спрощеної системи [3]), в 2012 році було введено Закон України “ Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”, який був покликаний збільшити кількість та покращити умови створення та розвитку бізнесу в державі. Все це покращувало ситуацію, але не досить швидко. Спрощена система

оподаткування має багато недоліків, на які науковці регулярно наголошують, вона потребує реформування, нових рішень, що удосконалять дану систему, цим обумовлена актуальність теми. Дослідники шукають та аналізують зарубіжний досвід оподаткування малого бізнесу, задля можливого імплементування в українську систему, в тому числі й урядовці, вони також в пошуках найбільш вдалого рішення, щоб оподаткування було справедливим та помірним для даного сектору, стимулювало його до розвитку та вдосконалення, розширення діяльності і т. д. Для огляду взято польську систему оподаткування як найближчу територіально та соціально для нас та нашої економіки, та як приклад створення успішної моделі справляння податків з малого бізнесу, який займає значну частку ВВП країни.

Дослідженням сутності малого бізнесу в Україні, його стану та рівня розвитку займались Говорушко Т., Буняка В., Говорушко С., Давиденко Б., Забелський А., проблематику спрощеної системи оподаткування вивчали Козинець І., Кравченко О., Хомутенко А., Шевченко Г. та багато інших. Польську систему оподаткування, її нормативно-правове регулювання та особливості досліджували такі вітчизняні та іноземні науковці, економісти як: Ciszewski P., Miech K., Цис С., Wyrwa P., Sawaryn M., Загрядська М., Романчук М., Рабощук А. та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних особливостей спрощеної системи оподаткування, впливу формажорних обставин та їх наслідків, розробці рекомендацій по вдосконаленню діючої системи оподаткування задля підвищення кількості представників малого і середнього бізнесу та нарощення податкових надходжень з єдиного податку.

Завданням кваліфікаційної роботи є:

- дослідити сутність малого підприємництва, критерії віднесення та основні економічні показники;
- визначити роль та місце малого бізнесу в країні;

- проаналізувати спрощену систему оподаткування як основний інструмент справляння податків з малого бізнесу в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід справляння податків з малого бізнесу;
- проаналізувати та визначити шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні.

Об'єктом дослідження є спрощена система оподаткування в Україні та Польщі.

Інформаційну базу становили відкриті джерела статистичних даних, законодавчі та установчі акти, роботи, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців щодо справляння податків з суб'єктів малого підприємництва та стану розвитку даного сектору в Україні та Польщі.

Предметом дослідження є нормативно-правові та методичні аспекти оподаткування малого бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

У кваліфікаційній роботі були використані такі методи дослідження, як: дедукція та індукція, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, системний підхід та метод класифікації.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

1.1 Сутність малого підприємництва

Малий бізнес відіграє значну роль в економіці держави, він займає значну частку підприємницької діяльності з-поміж інших, чим забезпечує більше робочих місць для населення, насиченість ринку товарами та послугами, сприяє розвитку конкуренції та зменшенню монополізації різних секторів економіки, також є джерелом розвитку інновацій, створення стартапів тощо.

Як і багато бізнесів в Україні, мале підприємництво стикається з великою кількістю викликів, проблем та перешкод: від дефіциту матеріально-технічної та фінансової бази до створення штучних перепон чи ускладнень з боку держави.

Все більше дослідників звертають увагу влади, досліджують та шукають шляхи удосконалення взаємовідносин між державою та сектором малого підприємництва як вагової частини економіки загалом.

Поняття “малий бізнес” та “мале підприємництво” в наукових працях викликає спірні дискусії серед авторів, але переважною є думка, що вони між собою суміжні, тісно пов’язані, але не тотожні, як от в спільній роботі Говорушко Т. А., Буняка В. Л. та Говорушко С. С., де термін “мале підприємництво” пояснюється як самостійна, на власний ризик, під власну майнову відповідальність діяльність, якій характерні прагнення до інновацій, незначні обсяги, яка побудована на використанні економічних ресурсів та має спрямованість на отримання фінансово-економічного та соціального результату; “малий бізнес” визначається як реалізація малого підприємництва у системі ринкових соціально-економічних відносин, з прагненням задовільнити потреби як споживачів так і інших учасників [4].

Також, доречним є твердження, що без реалізації підприємницької ініціативи ані малий, ані середній бізнес – неможливий.

Зі спільних рис бізнесу та підприємництва виокремлюють: виробництво, продукування суспільних благ та задоволення потреб; отримання особистої, матеріальної та моральної вигоди; зацікавленість в інноваціях та здатність до ризику.

Законодавство не надає чіткого визначення щодо терміну малого бізнесу чи підприємництва, але зазначено критерії віднесення до різних категорій. Згідно Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” розрізняють 4 категорії підприємств: мікропідприємства, малі, середні або великі – критерії оцінки наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Критерії відповідності підприємств різним категоріям згідно з ЗУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”

Критерії	Категорії			
	Мікропідприємства	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Балансова вартість активів за рік	≤350 тис. євро	≤4 млн євро	≤20 млн євро	>20 млн євро
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік	≤700 тис. євро	≤8 млн євро	≤40 млн євро	>40 млн євро
Середня кількість працівників за рік	≤10 осіб	≤50 осіб	≤250 осіб	>250 осіб
1) На дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному підприємство має відповідати щонайменше 2 критеріям з переліку 2) Для визначення відповідності критеріям використовується розрахований середній курс гривні щодо іноземних валют протягом відповідного року (на підставі курсів Національного банку України)				

При цьому, для визначення відповідності критеріям, новоутворені підприємства використовують показники на дату складання фінансової звітності [5].

Якщо поглянути на Господарський кодекс, то є відмінності в критеріях відповідності тим категоріям, які зазначені вище в Законі України – приклад таких критеріїв зазначені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Критерії відповідності суб'єктів господарювання до різних категорій згідно з Господарським кодексом України

Критерії	Категорії					
	Суб'єкти малого підприємництва				Суб'єкти середнього підприємництва	Суб'єкти великого підприємництва
	Мікропідприємство		Мале підприємство			
Суб'єкти	Фізичні особи	Юридичні особи	Фізичні особи	Юридичні особи	Всі, хто не належить до малих або великих	Юридичні особи
Середня кількість працівників за звітний період	<10 осіб	<10 осіб	Від 10 до 50 осіб	Від 10 до 50 осіб	Від 50 до 250 осіб	>250 осіб
Річний дохід від будь-якої діяльності	<2 млн євро	<2 млн євро	Від 2 до 10 млн євро	Від 2 до 10 млн євро	Від 10 до 50 млн євро	>50 млн євро
Для визначення відповідності критеріям використовується розрахований середній курс гривні щодо іноземних валют протягом відповідного року (на підставі курсів Національного банку України)						

З таблиці видно, що в Господарському кодексі в порівнянні із ЗУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” є відмінності в сумах річного доходу та не враховується вартість активів суб'єкта. Дані протиріччя значно заважають розвитку малого підприємництва в країні і потребують врегулювання й визначення єдиних критеріїв для різних категорій бізнесу.

В Податковому кодексі поняття суб'єкт малого підприємництва зазначається саме щодо особливостей справляння єдиного податку, фіксованого податку та особливостей документальних і фінансових перевірок.

Основні показники діяльності суб'єктів малого та мікропідприємництва, кількість задіяних працівників у малому бізнесі за 2019-2020 роки, згідно даних Державної служби статистики наведено в Додатку А.

З цих даних видно, що в довоєнний період кількість малих підприємств сягала більше 350 тис. (362 тис. в 2019 р. та 356 тис. в 2020 р.), кількість ФОПів сягала більше 1,5 млн осіб (1 561 тис. осіб в 2019 р. та 1 599 тис. осіб в 2020 р.), хоча ці дані потребують коригування згідно оцінки Deloitte, адже вони вважають, що діючих компаній близько 60%, а інші – так звані “сплячі”, фіктивні, створені з метою оптимізації оподаткування тощо [6].

За 2019-2020 роки малий бізнес складав лише 16-18% ВВП України, в той час як ця частка сягає 50-60% і більше в країнах з розвиненими економіками, що є проблемою для України, адже заохочення та стимулювання збільшення малого підприємництва може стати джерелом зростання надходжень до бюджету, значно додати робочих місць, може збільшити кількість людей середнього класу в країні та пожвавлення ділової активності загалом тощо.

1.2 Зміст спрощеної системи оподаткування в Україні та її нормативно-правове регулювання

В Податковому кодексі України (ПКУ) зазначено загальну систему справляння податків як основну, а також окремим розділом винесено спеціальні податкові режими, до яких відноситься спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Це спеціальний режим справляння податків і зборів, при якому суб'єкти поділяються на різні групи і при якому запроваджується єдиний податок замість сплати окремих, що існують на загальних засадах. Система була запроваджена ще в 1998 році для стимулювання розвитку малого бізнесу та зменшення податкового навантаження на них. Цим режимом можуть користуватись як фізичні особи-підприємці, так і юридичні особи, але з певним рядом обмежень.

Введення єдиного податку сталося на рік пізніше, в цей період спрощений режим запровадили й для сільськогосподарських підприємств Законом України “Про фіксований сільськогосподарський податок” [7]. В 2010 році було прийнято рішення щодо обмеження видів діяльності, які могли застосовувати спеціальний режим, що мало б забезпечити додаткові податкові надходження до бюджету від діяльності, яким заборонили спрощене справляння податку. 2011 став роком змін: тепер було запроваджено поділ платників податків за обсягом доходу, кількістю найманих працівників й за видом діяльності. Надалі система працювала стабільно, кардинально не змінюючись.

Наразі в Україні існує всього 4 групи платників за спрощеною системою оподаткування:

1) Перша група: лише фізичні особи (ФОП), які отримують дохід не більше 167 розмірів мінімальної заробітної плати на рік (1 118 900 грн станом на 2023 р.), не мають найманих працівників і займаються роздрібною торгівлею з торговельних місць на ринках або надають побутові послуги населенню.

2) Друга група: лише фізичні особи (ФОП), які отримують дохід не більше 834 розмірів мінімальної заробітної плати на рік (5 587 800 грн станом на 2023 р.), мають до 10 працівників одночасно та виготовляють, продають товари, надають послуги або здійснюють діяльність у сфері ресторанного бізнесу лише для платників єдиного податку та/або населенню.

3) Третя група: фізичні або юридичні особи, які отримують дохід до 1 167 розмірів мінімальної заробітної плати на рік (7 818 900 грн станом на 2023 р.), необмежені в кількості найманих робітників та виді діяльності (окрім заборонених для використання на спрощеній системі). Також, до цієї групи можуть відноситись електронні резиденти (е-резиденти), зареєстровані як ФОП, які здійснюють виробництво, продаж або надають послуги виключно на користь нерезидентів України й не використовують працю найманих робітників (громадян чи резидентів України), не отримують доходи з

джерелом походження з України (окрім пасивних) та обсяг доходу не більший 1 167 розмірів мінімальної заробітної плати на рік.

4) Четверта група: лише сільськогосподарські товаровиробники, які можуть бути як фізичними так і юридичними особами, за таких умов:

- юридичні особи мають частку сільськогосподарського товаровиробництва $\geq 75\%$ за попередній (звітний) рік;

- фізичні особи-підприємці, які займаються виключно фермерським господарством (згідно ЗУ “Про фермерське господарство”): вирощуванням, відгодовуванням с/г продукції, збиранням, виловом, переробкою такої продукції та її продажем; провадять діяльність за місцем податкової адреси; не використовують працю найманих осіб; членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім’ї (згідно Сімейного кодексу України); площа с/г угідь або земель водного фонду у власності чи користуванні членів фермерського господарства становить не менше 0,5 гектара, але не більше 20 гектарів сукупно [8].

За даними Державної податкової служби та Мінфіну, на 1 січня 2019 року в Україні на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності було 1,39 млн осіб, на 2020 рік – 1,49 млн осіб, за 2021 та 2022 роки інформація про кількість платників ЄП відсутня, але наведено кількість зареєстрованих ФОПів: це 1,97 млн ос. та 1,98 млн ос. відповідно і близько 80% з них перебуває на спрощеній системі. Надходження до бюджету від платників єдиного податку збільшилось (дані на 01.12 відповідного року): у 2019 р. сплачено 24,55 млрд грн, в 2020 р. – 26,19 млрд грн, в 2021 р. – 31,05 млрд грн, а в 2022 – 37,58 млрд грн [8, 9]. Це свідчить про те, що незважаючи на складні економічні умови та початок воєнних дій в 2022 році малий бізнес продовжує свою діяльність, користується державними преференціями та стабільно сплачує податки до бюджету.

До видів діяльності, яким заборонено використовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності та винятки пов’язані з ними наведені в додатку Б. Як можемо спостерігати, даною пільговою системою

можуть скористатись далеко не всі суб'єкти господарювання, вона має ряд заборон та обмежень для попередження зловживань в тому числі.

Базою оподаткування платників ЄП 1-3 груп є дохід, до нього відносять суми:

- для фізичних осіб – отримані протягом звітного періоду в готівковій або безготівковій формі, матеріальні або нематеріальній формі (але не включаються отримані фіз. особою пасивні доходи та доходи від продажу майна);
- для юридичних осіб – будь-який дохід, отриманий протягом звітного періоду (також включається дохід філій, представництв, відділень);
- для е-резидентів – кошти, зараховані на рахунок у банку такого платника.

Також, потрібно зауважити, що до доходу включається вартість безоплатно отриманих товарів та послуг (згідно з письмовими договорами дарування або іншими, за якими не передбачено грошової або іншої компенсації вартості). Як і на загальній системі оподаткування, датою отримання доходу є дата виконання робіт або послуг, чи дата відвантаження товарів.

Справляння податку 4 групи платників здійснюється з розрахунку площі с/г угідь, ріллі, пасовищ, земель водного фонду тощо, що є у власності або надана в оренду такому товаровиробнику, тобто базою є 1 га такої ділянки у грошовому вимірі (з урахуванням коефіцієнта індексації).

Ставки єдиного податку для всіх чотирьох груп є різні, приклад наведений в таблиці 1.3 з актуальними сумами на 1 січня 2023 року.

Фіксована ставка податку для 1 та 2 груп платників встановлюється місцевими органами самоврядування (сільськими, селищними, міськими радами) з розрахунку на місяць з урахуванням потреб свого регіону.

Також, до 1-3 груп для ФОП може бути застосована підвищена ставка податку 15% (що застосовується до суми перевищення, не відповідності

критеріям отримання доходу тощо) у разі: якщо було перевищено обсяг доходу, отримано дохід від діяльності, що не належить до дозволених відповідній групі або спрощеній системі загалом, отримано дохід в іншій формі розрахунку, яка не зазначена в ПКУ тощо. Для юридичних осіб 3 групи діють ті ж заборони, але штрафна сума буде дорівнювати подвійній ставці, зазначеній в таблиці 1.3 для цієї групи.

Таблиця 1.3 – Ставки єдиного податку

Платники	Розрахунок податку	Ставка	Сума (грн) на 1 січня 2023 року
1 група	Фіксована ставка до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб	не більше 10%	268,40*
2 група	Фіксована ставка до розміру мінімальної заробітної плати	не більше 20%	1 340,00
3 група	У відсотках до доходу	3% + ПДВ	довільна
		5%	довільна
4 група	Залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування)	Н-д: для ріллі, сіножатей і пасовищ – 0,95; для багаторічних насаджень – 0,57; для земель водного фонду – 2,43;	довільна
*Сума розрахована з урахуванням максимальної фіксованої ставки Прожитковий мінімум для працездатних осіб на 01.01.23 – 2684 грн Мінімальна заробітна плата на 01.01.23 – 6700 грн			

У разі перевищення обсягу доходу граничної суми, зазначеної для певної групи, такий платник має подати заяву на перехід в наступну (вищу) групу, або відмовитись від її застосування та перейти на загальну систему, наприклад, ФОП на 1 групі спрощеної системи за перший квартал отримав дохід 1 125 900 (при дозволеній сумі в 1 118 900 грн доходу за звітний період) – ФОП має подати заяву, щодо переходу з 1 групи на 2 або 3, або відмовитись від застосування спрощеної системи обліку, звітності та оподаткування, крім того, на різницю між граничною сумою доходу та отриманим фактичним

доходом має нарахувати 15% штрафу за перевищення (тобто 1050 грн). Для 1 та 2 групи заява має подаватись не пізніше 20 числа наступного місяця після календарного кварталу, в якому було перевищення; для 3 групи штрафні санкції будуть згідно ПКУ у подвійному розмірі від ставки ЄП, яку вони сплачували, а перехід буде не в іншу групу, а лише на загальну систему оподаткування.

Також, в законі зазначається, що у разі ведення декількох видів діяльності платником першої та другої групи, до такого застосовується максимальний розмір ставки ЄП, встановлений для цих видів діяльності.

Загалом, податковий, тобто звітний період для платників 1, 2 та 4 груп є календарний рік, а для 3 групи та податкових агентів е-резидентів – календарний квартал (без врахування звітності з ПДВ).

Із особливостей в ПКУ зазначають, що для новоутворених с/г виробників попередній звітний рік буде рахуватись з дня державної реєстрації й до 31 грудня того ж року, а для тих, що ліквідуються – з початку року і до дати фактичного припинення.

Зі спрощеною системою обліку, звітності та оподаткування справді можна отримати вигідніші умови оподаткування, особливо для ФОПів та малих підприємств, у яких невеликий дохід. Цей варіант є для них оптимальними й доволі вдалим, але слід уважно вивчити умови, проаналізувати види діяльності, до яких буде звертатись підприємець, ознайомитись та вивчити всі нюанси, й обрати найбільш вдалу групу, адже при самостійному веденні обліку можна пропустити важливі деталі, забути строки чи не врахувати суми і т.д, й, в результаті, натрапити на неприємності з податковою службою. Також, варто пам'ятати, що спрощена система не звільняє платників від інших податків: ЄСВ, земельні, екологічні податки, ПДВ тощо. Дана пільгова система дає хороший поштовх для новоутвореного бізнесу та підтримання існуючого малого бізнесу, але все ж має свої недоліки, складність та потребує покращень та доопрацювань з боку влади.

1.3 Оподаткування малого бізнесу в період дії воєнного стану

24 лютого 2022 року розпочалося широкомасштабне відкрите вторгнення російських військ на українську територію. В цей день, а також загалом в найближчий період багато бізнесів призупинили свою діяльність, деякі не могли фізично провадити діяльність, частина була знищена, зруйнована, окупована тощо. Економічній сфері України завдано колосальних збитків, які й досі неможливо достеменно визначити, не враховуючи вже людських втрат та еміграції з окупованих територій до західних областей та за кордон, знищеної інфраструктури і т.д.

З 15 березня 2022 року владою були внесені безпрецедентні зміни до ПКУ, пов'язані із запровадженням в Україні воєнного стану, задля підтримки бізнесів та економіки держави загалом – це Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану” (набрав чинності 17.03.22 р.).

Даний закон встановлює тимчасово (до припинення дії або скасування воєнного, надзвичайного стану) особливості нарахування та справляння податків для різних груп (застосовується до доходів, отриманих з 1 квітня 2022 року):

- 1) ФОП 1 та 2 груп можуть не сплачувати єдиний податок, якщо в них немає такої можливості, тобто встановлюється добровільна сплата податку. До того ж, якщо податок не був сплачений, то за цей період не потрібно заповнювати декларацію.
- 2) Для 3 групи були суттєві зміни, по суті створена окрема спецгрупа на час воєнного стану, яка формально належить до 3 групи: платниками можуть бути ФОП та юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми діяльності, за умови, що дохід не більше 10 млрд грн й обмежень щодо найманих працівників немає, а ставка податку встановлюється в розмірі 2% від доходу (для неплатників ПДВ).

Але в Законі зазначається, що платниками 3 групи не можуть бути як і раніше суб'єкти, діяльність яких заключається в:

- організації чи проведенні лотерей, азартних ігор, букмекерських парі тощо;
- обміні валют;
- реалізації або видобутку корисних копалин;
- експорту/імпорту, реалізації чи виробництві підакцизних товарів (крім паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива, сидру, пері (без додання спирту) та столових вин)
- діяльності страхових брокерів, банків, кредитних спілок, ломбардів тощо;
- діяльності представництв чи філій юр. ос., що не є платником ЄП;
- діяльності нерезидентів [3].

Також, для третьої групи було запроваджено звільнення від нарахування, сплати та подання звітності з ПДВ з постачання товарів, робіт чи послуг з місцем розташування на митній території України. Крім того, разом для 2 та 3 груп дозволено не платити ЄСВ за співробітників, які мобілізовані до ЗСУ, а також не сплачують ЄСВ за себе: ФОП, особи, що провадять незалежну професійну діяльність та фермерські господарства з 01.03.2022 до припинення воєнного стану та ще 12 місяців після. В законі вказано, що під час дії воєнного стану та 3 місяці після завершення не проводяться перевірки та не застосовуються штрафи чи пеня по ЄСВ [5, 6].

Звітним періодом для 3 групи платників, що користуються особливостями оподаткування у воєнний час, є квартал. Сплата ЄП відбувається щомісяця до 15 числа авансовим внеском.

Для того, щоб користуватись такими преференціями від держави платникам потрібно було подати заяву про перехід на спрощену систему оподаткування (або обрання іншої групи ЄП) до контролюючого органу за місцем податкової адреси до останнього числа місяця, що передує періоду

переходу. Для новоутворених підприємств, ФОПів потрібно подати заяву не пізніше 10 днів з дня реєстрації [3].

Також слід зазначити, що згідно Закону, не будуть застосовуватись штрафні санкції до кінця воєнного стану за порушення закону про РРО (крім порушення, що стосується підакцизних товарів), що є важливим послабленням для малого бізнесу.

Дані умови стали “порятунком” для багатьох бізнесів, та дозволили спростити та зменшити податковий тягар в умовах нестабільної, постійно мінливої ситуації в країні, коли багато підприємців, особливо сектору малого підприємництва, не знали або не мали можливості як та де працювати, як виконувати взяті на себе зобов’язання, як забезпечувати виплати працівникам, сплачувати всі податки тощо. Але наразі багато дослідників відзначають і негативний вплив для держави від таких змін, адже цей спеціальний механізм справляння податків став свого роду способом від ухиляння податків для середнього бізнесу, що продукує зменшення надходжень до бюджету країни. Спеціальний режим вводився “поспіхом”, це була якнайшвидша реакція задля порятунку існуючого бізнесу, але вже більше ніж через рік дана система значуще впливає й на весь сектор економіки України.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ПОЛЬЩІ

2.1 Теоретико-методичний аспект малого бізнесу в Польщі та огляд важливих економічних показників

Республіка Польща – це країна в Центральній Європі, яка динамічно розвивається і має ринкову індустріально-аграрну економіку, є членом Європейського союзу, та стабільно позитивні показники, що робить її привабливою для підприємців всього світу.

У першому кварталі 2023 року країна має найвищий рівень зростання ВВП – 3,8%, в той час як в інших країнах ЄС спостерігається рецесія. Згідно даних Євростату, на початок 2023 Польща мала найнижчий рівень безробіття в усьому ЄС – 2,6% (такі результати спостерігаються ще у Чехії). Як змінювались показники рівня ВВП за останні роки в Польщі наведено в таблиці 2.1 [10].

Таблиця 2.1 – Дані ВВП Польщі за 2019-2022 рр.

Показник	Значення/період (роки)			
	2019	2020	2021	2022
Об'єм ВВП, млрд дол. США	596,06	599,44	679,44	688,18
Річний темп зростання ВВП, %	4,5	-2,0	6,8	4,9
ВВП на душу населення, дол. США	15 700,0	15 816,8	17 999,8	18 321,3
Загальний рівень безробіття (% від загальної кількості робочої сили)	3,3	3,2	3,4	2,6
Інфляція, споживчі ціни (річних %)	2,2	3,4	5,1	14,4

Незважаючи на пандемію Covid-19 в грудні 2019 р., яка вдарила по багатьом країнам світу та війну в Україні в лютому 2022 р., помітно, що ВВП Польщі зростав з кожним роком, хоча на цей період багато науковців прогнозували зменшення показників і це спостерігається, наприклад, в Німеччині та Іспанії. Ваговим позитивним внеском в економіку Республіки вважають масову міграцію біженців з України після початку воєнного

вторгнення, хоча Польське агенство статистики вважає, що наразі зарано комплексно вивчати вплив російсько-української війни на економіку Польщі.

За оцінками доктора економічних наук Збігнева Кузмяка, кількість біженців сягнула близько 11 мільйонів, орієнтовно, в Польщі лишилось 1,5 мільйони, з них принаймні кілька сотень тисяч працюють, що позитивно вплинуло й на ринок праці, адже в країні спостерігався профіцит робочої сили [11].

Також, серед рейтингу легкості ведення бізнесу Польща займає 40 місце серед 190 країн (за результатами 2019 р.), що є доволі гарним показником [12, 13].

Малий бізнес – це самий численний сектор підприємництва в країні. В звіті Польського агенства розвитку підприємництва (Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) вказано, що кількість підприємств в Польщі в 2022 році складає 2,26 млн (зросло на 2,3% порівняно з минулим роком). Загальна частка підприємств у творенні ВВП країни – 72,3%, з них 49,6% займають МСП (зменшилось на 0,4% в порівнянні з минулим роком), розподіл по галузях показаний на рис. 2.1.

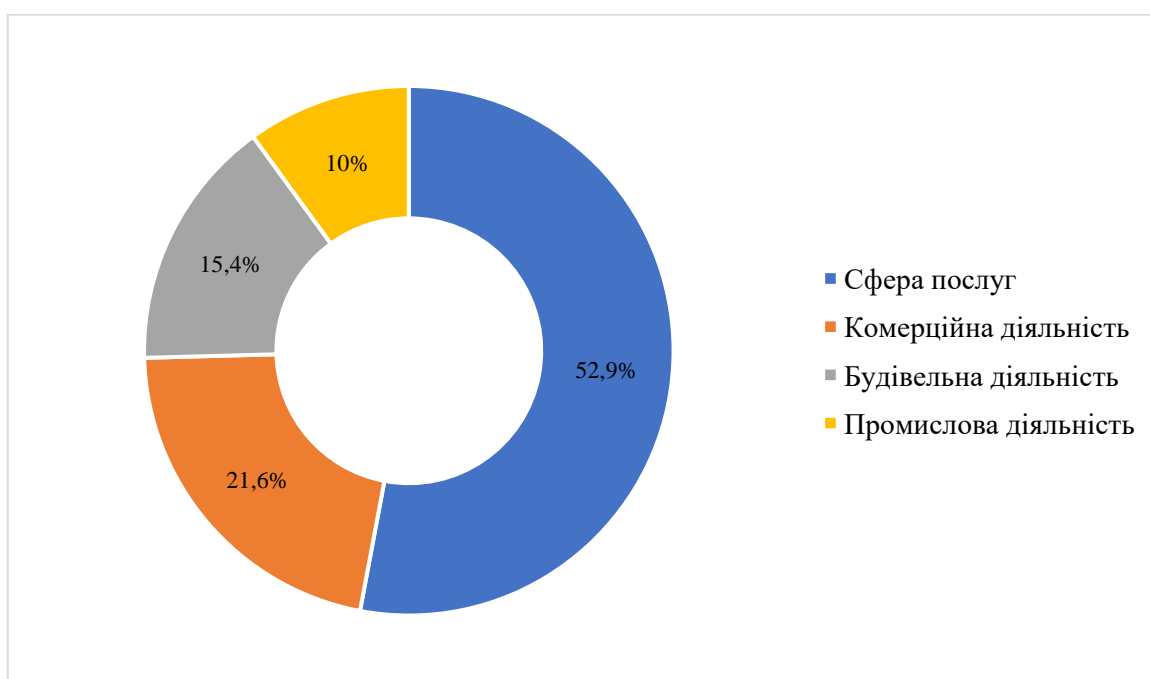

Рисунок 2.1 – Розподіл МСП Польщі по галузям економіки у 2022 р.

Дані зазначені у Звіті з урахуванням великих підприємств, але на практиці структура галузі МСП відповідає структурі всього сектора.

На підприємствах РП станом на 2020 рік працювало близько 10 млн осіб, з них в секторі МСП – 6,8 млн (67,8% від загальної кількості працюючих у секторі підприємств), в тому числі на мікропідприємствах 4,2 млн (детальніше на рис. 2.2), тобто малий бізнес, а особливо мікропідприємства мають дуже вагомe значення на ринку праці Польщі.

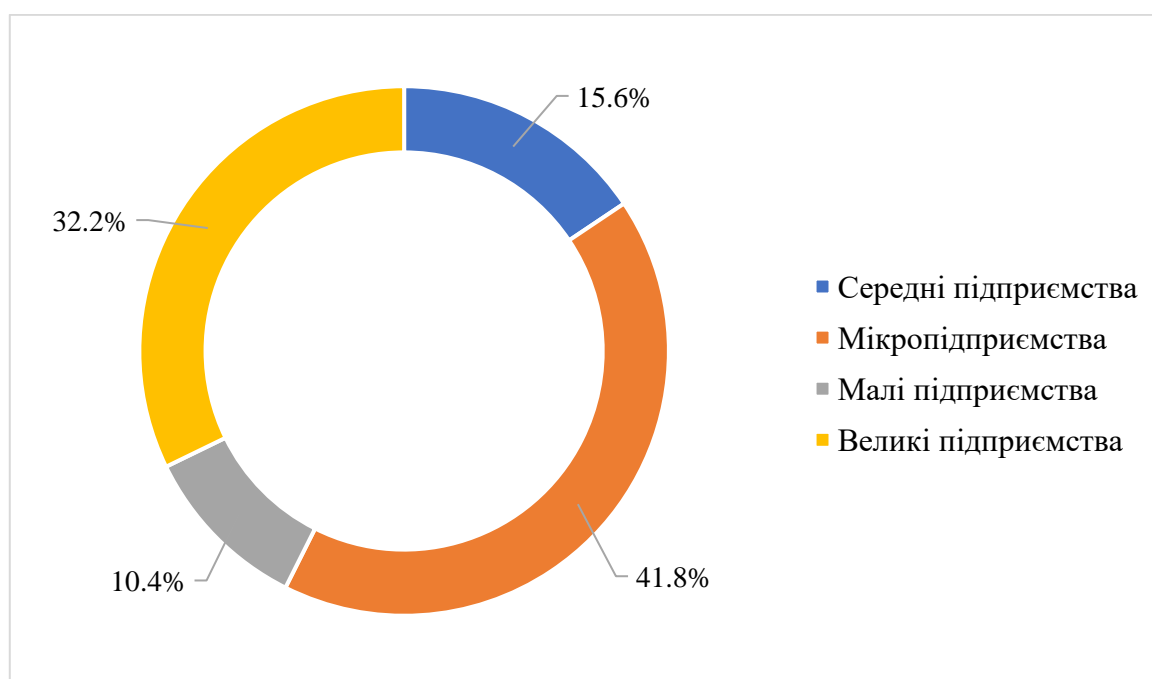

Рисунок 2.2 – Працівники, задіяні на польських підприємствах у 2020 р.

В середньому на одного підприємця припадає 3 працевлаштованих особи.

На рисунку 2.3 зображено розподіл за організаційно-правовою формою в 2022 році, з якого видно, що більшість – це фізичні особи-підприємці.

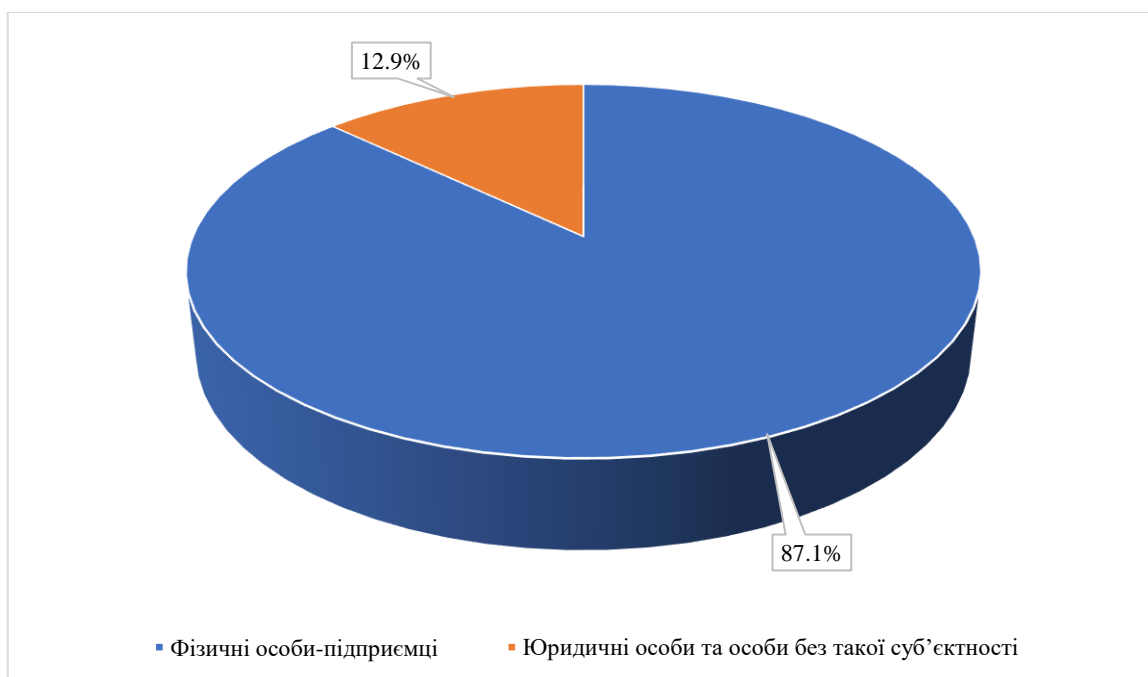

Рисунок 2.3 – Розподіл підприємств Польщі за організаційно-правовою формою станом на 2022 р.

Також, як видно з попередніх даних, малий бізнес в Польщі має дуже вагоме значення на ринку праці, адже в секторі МСП працює 6 781,6 тис осіб, з яких 67,8% працюючих, з них: на мікропідприємствах задіяно 4,19 млн, а на малих – 1,05 млн. Кількість найманих робітників становить 6,94 млн осіб загалом, з яких сектор МСП займає 56,3% у структурі середньої зайнятості. Середньооблікова чисельність працівників на один суб'єкт господарювання складає 3,1 осіб [14].

Питома вага різних категорій підприємств у ВВП Польщі зображена в табл. 2.2 та рис. 2.4

Таблиця 2.2 – Питома вага підприємств у ВВП Польщі у 2022 р.

Сектор	Питома вага у ВВП, %	В порівнянні до минулого року, %
Мікропідприємства	30,6	+ 1,6
Малі підприємства	8,8	- 0,3
Середні підприємства	10,2	- 0,9
Великі підприємства	22,7	- 0,9

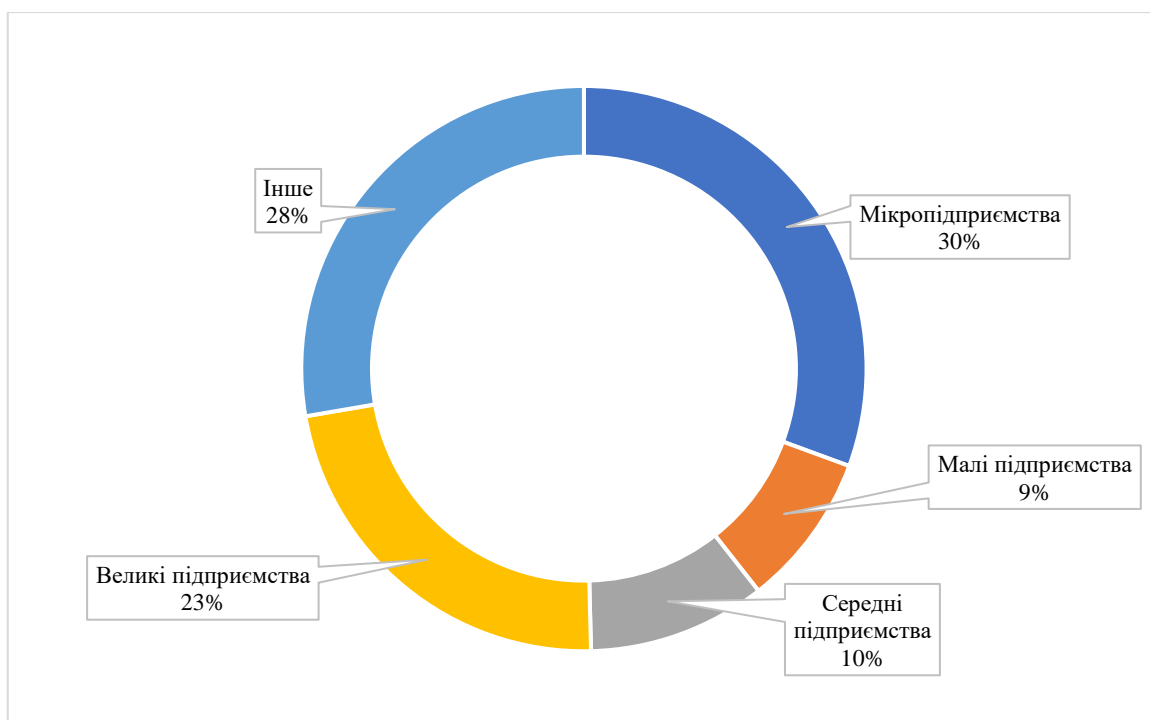

Рисунок 2.4 – Питома вага підприємств у ВВП Польщі у 2022 р.

Європейського Союзу використовують ідентичні, згідно Регламенту Комісії ЄС. Вони діляться за кількістю працівників та річним оборотом чи підсумковим річним балансом (підприємець має обрати один критерій: оборот або баланс), детальніше в таблиці 2.3 [15].

Таблиця 2.3 – Критерії віднесення підприємств до суб'єктів МСП згідно законодавства ЄС

Критерії оцінки	Суб'єкт		
	Мікропідприємство	Мале підприємство	Середнє підприємство
Кількість працівників, осіб	<10	<50	<250
Річний оборот, млн євро	≤2	≤10	≤50
Підсумковий річний баланс, млн євро	≤2	≤10	≤43

Щоб отримати статус малого або середнього підприємства, воно має відповідати цим критеріям щонайменше протягом 2 фінансових років. Отримання статусу дає можливість подати заявку на фінансову підтримку й впливає на обсяг прав та обов'язків суб'єкта. Наприклад, в пандемію Covid-19

фінансова допомога для бізнесу була націлена на компанії відповідно до їх статусу; іншим прикладом є державна допомога підприємцям малого та середнього бізнесу *de minimis*, яка включає гранти фондів ЄС та національну допомогу (надання субсидій, звільнення від оподаткування тощо) [16].

Важливо зазначити, що на офіційному державному інформаційно-сервісному сайті для підприємців (Biznes.gov.pl) зазначається, що поняття підприємницька діяльність по-різному трактується в нормативних актах, що її регулюють. Тобто потрібно визначити, чи є певна діяльність підприємницькою в площині нормативно-правових актів. До господарської діяльності, яка підлягає оподаткуванню відноситься діяльність, що провадиться з метою отримання прибутку, незалежно від його результату й стосується:

- виробництва, будівництва, торгівлі чи надання послуг;
- пошуку, ідентифікації та видобутку корисних копалин із родовищ;
- діяльності, пов'язаної з використанням нематеріальних активів та інтелектуальної власності.

Окрім цих критеріїв, підприємницька діяльність вважається та, що має:

- здійснюватись від свого імені (означає, що підприємець здійснює діяльність для потреб своєї господарської діяльності, а не на користь будь-якої іншої особи)
- провадиться постійно та безперервно (означає, що підприємець має інфраструктуру (обладнання, стіл, офіс, товари тощо), необхідну для його діяльності та здійснює її неодноразово з певною регулярністю)
- доходи, отримані від підприємництва, не можуть бути включені до будь-якого іншого джерела доходу (наприклад, продаж своєї приватної власності, не є бізнесом та не враховується до оподаткованого прибутку від підприємницької діяльності, але якщо діяльність пов'язана з

перепродажем нерухомості, то придбання та реалізація такого майна буде вважатись підприємницькою, такою, що відбувається організовано, професійно та регулярно (безперервно) та відповідно оподатковуватись) [17].

Якщо будь-яка з цих умов не виконується – то діяльність не вважається підприємництвом (бізнесом) для цілей податку на прибуток.

Податкові органи можуть не вважати підприємництвом діяльність у разі, якщо виконуються 3 умови: підприємець не несе відповідальності за виконану діяльність; діяльність виконується під наглядом замовника та у вказаному ним місці та часі – тому що це нагадує трудові відносини і підприємець не є самостійним; підприємець не несе економічного ризику [17].

Отже, з викладеного матеріалу видно, що критерії оцінки малого підприємництва в Польщі, що застосовуються й у всьому Європейському Союзі, доволі схожі до українських, але мають свої відмінності. Даний сектор економіки є найбільш чисельним та вагомим серед інших в Республіці й займає майже половину ВВП. З аналізу останніх років видно, що уряд приділяє більше уваги та мотивований покращувати бізнес-середовище для малого сектору підприємництва, створювати все нові програми підтримки та розвитку задля покращення майбутніх показників та збільшення частки МСП у загальній структурі.

2.2 Особливості оподаткування малого бізнесу в Польщі

В польській правовій системі зазначені декілька форм ведення малого та середнього бізнесу: одноосібне володіння, партнерство та комерційні компанії. Згідно обраної форми ведеться поділ за видами ведення діяльності, до яких відносяться [16, 18]:

- 1) JDG (jednoosobowe działalności gospodarczej) – перекладається як індивідуальне підприємництво (відноситься до форми одноосібного володіння), є аналогом українського ФОП.

- 2) Spółka cywilna (S.C.) – цивільне товариство (належить до партнерської форми володіння), обирають, коли хочуть створити бізнес з третьою особою (партнером);
- 3) Spółka handlowa (S.H.) – комерційна компанія.
- 4) Модель бізнес-інкубатор.

Більшість мікропідприємств є одноосібними, тобто індивідуальним підприємством (JDG) [14]. Його може заснувати фізична особа й для цього не потрібно мати власний капітал чи будь-які інші вкладення. JDG є платником PIT (ПДФО) тому й форма оподаткування буде згідно цього податку, включаючи засади єдиного податку (podatek liniowy). Польські ФОП можуть також бути платниками ПДВ (VAT).

Spółka cywilna (спулка цивільна – просте суспільство/товариство) характеризується низькою вартістю створення, має можливість використовувати спрощену форму обліку (в такому разі всі партнери мають використовувати цю форму обліку), та підприємство може бути платником ПДВ.

В Республіці Польща є також організаційно-правова форма діяльності, якої немає в Україні – це spółka – трактується як товариство, але з можливістю створювати юридичну особу або ні. Є поняття spółka prawa handlowego – це компанії комерційного права, тобто організації, які засновують свою діяльність на договорі чи статуті, як співпрацю між двома або більше суб'єктами, метою яких є заробіток грошей своєю діяльністю.

До Spółka handlowa (спулка хендлова) – має розгалужений вид, до яких відносяться також spółki kapitałowe – базують своє існування на капіталі, тобто активах та spółki osobowe (спулки особове) – основою дій є зв'язок між партнерами та їхня особиста участь у бізнесі. Вони можуть бути: spółkę jawną (повне товариство), spółkę partnerską (партнерське товариство), spółkę komandytową (командитне товариство) і spółkę komandytowo-akcyjną. Це є складною формою бізнесу, зазвичай використовується великими підприємствами та регулюється Кодексом комерційних компаній (Kodeks

spółek handlowych). Зі знайомої нам існує також spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp. z o.o.) – товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), даний вид користується популярністю в іноземних підприємців, так як немає обмежень щодо організаційно-правової форми діяльності [11, 19, 20].

Для кожної фізичної особи-платника податків присвоюється індивідуальний ідентифікаційний номер громадянина – PESEL, за яким його ідентифікують в усіх державних установах (як і інших громадян та платників податків). Юридичні особи, підприємці та платники страхових внесків отримують NIP (Numer identyfikacji podatkowej) замість номеру PESEL під час їх реєстрації у податковій інспекції (попередньо заповнюється бланк за відповідною формою) [19].

Податок на доходи фізичних осіб в Польщі був введений та регулюється Законом про прибутковий податок від фізичних осіб (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych), а прибуток підприємств – Законом про прибутковий податок від юридичних осіб (Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych) [18, 21, 22].

В Польщі існує 3 форми оподаткування доходів:

- 1) На загальних засадах;
- 2) За єдиною ставкою;
- 3) Одноразова сума зареєстрованого доходу (паушальний податок).

Також, існує ще четверта форма оподаткування – податкова картка, але з 2022 року користуватися даною формою можуть лише платники, що отримали її до 2022 р. та продовжують користуватись дотепер.

Згідно польського законодавства, до доходів (dochód) відносять суму витрат, що перевищує витрати на його отримання в конкретному податковому році, тобто перекладаючи українською, поняття дохід в польській мові трактується у нашому розумінні як прибуток, оподаткування відбувається саме з чистого прибутку (доходи мінус витрати), тому й надалі в роботі “дохід” буде використовуватись в понятті доходи за мінусом витрат. Окрім доходу від підприємницької діяльності, оподаткуванню підлягає й дохід

у вигляді відсотків чи дивідендів. У разі отримання збитку компанія (юр. особа) має право впродовж наступних 5 років зменшувати дохід на суму отриманого збитку, але не більше 50% від цієї суми на рік [17, 19].

Такий податок як РІТ (аналог ПДФО в Україні) відноситься до оподаткування на загальних засадах. Його платять всі, хто отримує заробітну плату на підставі трудових або цивільно-правових договорів, а також з доходу фізичних осіб від власної підприємницької діяльності, він є прогресивним та збільшується відповідно до розміру доходу. Щодо іноземців, то вони стають податковими резидентами Республіки Польща у разі перебування на її території більше 183 днів впродовж одного року. Оподаткування передбачає сплату частини доходу фізичної особи, який перевищує річний неоподатковуваний мінімум (станом на 2023 р. дорівнює 30 000 злотих на рік) за ставкою 18% (з доходу до 85 528 злотих) або 32% (з доходу, що перевищує цю суму) [20].

Але для фізичних осіб-підприємців застосовуються інші ставки: 12% від доходу, що не перевищує 120 000 злотих на рік або 32% від доходу, що є більшим за 120 000 злотих на рік. До того ж підприємець може підсумовувати прибуток разом з дружиною / чоловіком, що вигідно, якщо той не має власного доходу або він мінімальний [23]. Розрахунок податку наведено нижче у формулах (2.1 та 2.2) [17].

$$1) \text{ Для ставки 12\%: Сума доходу (до 120 000 зл)} * \text{Ставку податку (12\%)} \\ - \text{Неоподатковуваний дохід} * 12\%; \quad (2.1)$$

Приклад: $120\,000^{1.1} * 12\% - 30\,000^{1.2} * 12\% = 14\,400 - 3\,600 = 10\,800$ – злотих, максимальна сума податку, яка оподатковується за ставкою 12%.

$$2) \text{ Для ставки 32\%: Гранична сума доходу для ставки 12\% (120 000 зл)} \\ * \text{Ставку податку 12\%} + \text{Ставка податку для доходу, що перевищує}$$

$$\text{нижній поріг (32\%)} * \text{Сума надлишку від нижнього порогу доходу} \\ (\text{все, що вище 120 000 зл}) \quad (2.2)$$

Приклад: Припустимо, що дохід склав 300 000 злотих:
 $10\,800 + 32\% * (300\,000 - 120\,000) = 10\,800 + 32\% * 180\,000 = 68\,400$ – злотих,
така сума податку вийде з доходу, що перевищує суму 120 000 злотих та оподатковується за ставкою 32%,

де ^{1.1}120 000 – гранична сума для застосування прибуткового податку 12%;

^{1.2}30 000 – сума неоподаткованого доходу (станом на 2023 рік);

^{1.3}10 800 – розрахована сума податку від доходу в 120 000 злотих.

Наступним податком, який можуть обрати підприємці в Польщі є Podatek liniowy – він же плоский податок/єдиний податок, що так само нараховується на чистий прибуток та має фіксовану єдину ставку у розмірі 19%. Для цілей цього податку доходами вважаються не тільки ті, що отримані від підприємницької діяльності, а й доходи від участі в товаристві, яке не є юридичною особою (тобто такі особи можуть платити податок за ставкою 19%). До них входять цивільні товариства, повні товариства та професійні товариства і для них (спулук) саме партнери є платниками податку на прибуток, а не організація. У разі використання цього податку платник не зможе користуватись деякими пільговими преференціями, а саме: сплачувати податки разом з чоловіком/дружиною, користуватись преференціями, які надаються одному з батьків (додаткові відрахування 1500 злотих), пільгами на інтернет, пільги на реабілітацію тощо. Також зазначається, що право використовувати цей податок може бути втрачене, якщо буде отримано дохід від надання послуг колишньому чи теперішньому роботодавцю (це буде трактуватись податковими органами як трудові відносини). Сплата також має свої нюанси, якщо, наприклад, підприємець має один дохід від бізнесу та обрав форму оподаткування єдиним податком, а інший – від трудових відносин –

такий дохід буде оподатковуватись на загальних підставах окремо [17]. Даний вид податку вигідний саме для тих, хто має великі доходи [23].

СІТ застосовують до загального доходу, отриманого на митній території Польщі, до нього приналежний також єдиний податок (19%). Це фіксована ставка, яка не залежить від розміру отриманого доходу і дорівнює: 19% – базова ставка та 9% – для малих платників податків (валовий дохід до 2 млн євро) та новостворених [17, 20]. Нею можуть користуватись лише юридичні особи, які отримують дохід: від підприємницької діяльності та від спеціальних галузей с/г виробництва. Він не є основною формою оподаткування прибутку від підприємницької діяльності, але його можна обрати, подавши письмову декларацію до керівника податкової служби. В такому разі оподаткування за фіксованою ставкою буде протягом всього податкового року та наступних років, а у разі відмови на користь загальної форми чи фіксований податок на зареєстрований дохід – відновити можна кожного наступного року. Базою оподаткування є дохід (прибуток в українському розумінні – перевищення доходу над понесеними витратами). Компанії, що мають головний офіс чи управління в Польщі, оплачують податок з усіх доходів, а які не мають – лише з доходів, які вони генерують у Польщі. Деякі доходи звільняються від оподаткування при умові, що їх буде передано на статутну діяльність (*działalność statutową*) цих суб'єктів (може бути наукова, культурна, спортивна, соціальна діяльність тощо) [17].

До витрат також відносять амортизаційні відрахування, які розраховуються від первісної вартості переважно рівними частками щомісяця, щоквартально або один раз наприкінці податкового року. Для малих підприємств та новостворених дозволено скористатись одноразовим списанням амортизації до 100% первісної вартості основного засобу в податковому році, в якому активи були внесені до реєстру ОЗ (крім легкових автомобілів), але сума не може перевищувати 50 000 євро [17].

Для платників СІТ податковий рік дорівнює календарному, але є можливість вказати інший в статуті підприємства та зазначити в податковій

декларації СІТ-8 (тобто початок податкового року може бути не з 1 січня, а з іншої дати). Щодо сплати є деякі нюанси, платники податку на прибуток мають самостійно (або за допомогою податкового агента) обчислити суму та сплатити її у встановлений строк протягом поточного податкового року (без вимоги чи нагадування податкових органів) шляхом здійснення авансових платежів. Сплата можлива в два терміни [24]:

- щомісяця – до 20-го числа кожного місяця за попередній місяць; розраховується як різниця між сумою податку, що підлягає сплаті з доходу, отриманого з початку податкового року, та сумою авансового внеску, що підлягає сплаті за попередні місяці. Також, платники можуть сплачувати щомісячні аванси за спрощеною формою, детальніше розглянемо в питанні 2.3.
- щокварталу – до 20 числа кожного місяця, що настає за кварталом, за який вноситься аванс; розраховується як різниця між сумою податку з доходів, отриманих з початку податкового року, та сумою авансових внесків за попередні квартали. Щоквартально дозволено сплачувати тільки новоутвореним підприємствам та таким, що мають статус малих платників податку.

Остаточний розрахунок податку на прибуток здійснюється у річній декларації СІТ-8, яка показує аванси, що підлягають сплаті та ті, що вже були сплачені протягом року. СІТ-8 подається до кінця 3-го місяця наступного року (якщо податковий рік дорівнює календарному, то не пізніше 31 березня). Також, платник зобов'язаний подати фінансовий звіт до Національного судового реєстру протягом 6 місяців нового фінансового року.

Узагальнені дані щодо ставок податків, за якими може обліковуватись малий бізнес, наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Ставки прибуткового податку, які стосуються підприємницької діяльності

Форма оподаткування	Ставки	Критерії застосування	Особливості
Zasady ogólne (skala podatkowa) – загальні засади оподаткування, ще називається податковою шкалою (PIT)	12%	До прибутку не більше 120 000 злотих	Не обов'язково повідомляти про вибір цієї форми, застосовується автоматично. Формула розрахунку для оподаткування доходу: - до 120 тис. зл: (120000*12%-3600*) *3600=30000*12% - неоподатковувана сума податку; - понад 120 тис. зл: (10800*+32%*надлишок понад 120000); *10800=120000*12%-3600 – максимальна сума оподаткування доходу до 120 тис. зл
	32%	До прибутку, що перевищує 120 000 злотих	
Podatek liniowy – єдиний податок (належить до пільгового оподаткування)	19%	До прибутку (дохід за мінусом витрат)	Є фіксованою ставкою (не залежить від розміру доходу), можуть використовувати спеціальні галузі с/г виробництва;
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – одноразова сума із зареєстрованого доходу (належить до пільгового (спрощеного) оподаткування)	Від 2% до 17%	Нараховується на всі надходження, не враховуючи витрати	Простий спосіб визначення бази оподаткування, можливість ведення спрощеного обліку
Karta podatkowa – податкова картка (належить до пільгового (спрощеного) оподаткування)	Податок визначає начальник податкової служби, в залежності від багатьох факторів	Заздалегідь визначена податкова вартість – без обліку; доступна лише для тих, хто подався до 2022 року та продовжує використовувати й надалі	Не застосовується для новоутворених, та тих хто не обрав дану систему до 2022 року
CIT (Податок на прибуток юридичних осіб)	19% - базова ставка	До прибутку	Ведуться бухгалтерські книги – повний облік

СІТ (зменшений)	9%	До прибутку, що менший 2 млн євро	Для малих платників податків і компаній-початківців
-----------------	----	-----------------------------------	---

З огляду на податкову систему Польщі, можна сказати, що на загальних засадах мале підприємництво може обрати для себе оптимальну форму, при якій податкове навантаження буде меншим, зокрема знижена ставка СІТ 9% при її запровадженні допомогла вивільнити кошти для бізнесу задля модернізації, покращення та розширення діяльності. До того ж, ви не зобов'язані постійно оподатковувати свій бізнес однаково – можете вибрати іншу форму оподаткування, за умови, що ви робите це в потрібний час чи скористатись доступними пільгами.

2.3 Спрощена система оподаткування та податкові пільги для малого бізнесу в Польщі

До спрощеної системи оподаткування належить єдиний податок (податок ліньовий), описаний вище та паушальний податок, який розглянемо нижче, а також Податкова карта, що наразі не використовується для обрання та застосування (лише для тих, хто обрав цю форму до 2022 р. та використовує досі, згадується в табл. 2.4).

Форма оподаткування доходів Паушальний податок – Ryczałt ewidencjonowany (одноразова сума із зареєстрованого доходу) відноситься до спрощеної системи оподаткування, має специфічний характер: фіксована ставка, яка стягується не з чистого прибутку, як у попередніх, а зі всіх надходжень від підприємницької діяльності (витрати не враховуються). Застосовується лише у випадках, коли дохід за попередній звітний період не більше 2 млн євро. Ставки коливаються від 2% до 17% , в залежності від виду діяльності (детальніше в таблиці В.1, додаток В). Характеризується простою звітністю та буде вигідна для підприємців, у яких небагато витрат. В даній системі оподаткування також заборонено спільну сплату податку з

дружиною/чоловіком, використовувати податкову пільгу на дитину тощо. Паушальний податок дозволяє також використовувати спрощений облік (uproszczoną księgowość) [17, 25].

В законодавстві зазначено, що можна зменшити базу оподаткування за рахунок:

- отриманого збитку в минулі періоди;
- 50% внесків на медичне страхування;
- внесків на соціальне страхування (składki na ubezpieczenie społeczne);
- виплати на індивідуальний пенсійний рахунок (IKZE);
- витрат на реабілітацію;
- витрати на Інтернет (до 760 злотих на рік);
- пожертв, зроблених для суспільного блага, релігійного культу та професійно-технічної освіти державним школам;
- допомоги при здачі крові;
- понесених витрат на термомодернізацію;
- рельєфу для пам'ятників (платежі до фонду реконструкції та на консерваційно-реставраційні та будівельні роботи, пов'язані з пам'яткою (внесеною до реєстру пам'яток або включеною до реєстру) [17, 26].

Платник має самостійно визначати розмір податку кожного місяця та сплачувати до 20 числа наступного місяця або щоквартально однією сумою, якщо:

- 1) Ви тільки почали ведення бізнесу за цією формою;
- 2) У разі отримання доходів від діяльності за попередній період (рік) не більше 200 тис. євро.

Сплата відбувається на особистий податковий рахунок за такими формами декларацій:

- “PPE” – щомісячно або щоквартально;
- “PIT-28” – в кінці року.

Щодо даного податку, то його не завжди можна доцільно обрати, а за деяким видам бізнесу заборонено його використання (наприклад: утримання аптек, пунктів обміну валют, торгівля автозапчастинами, торгівля підакцизними товарами тощо). Але все одно, ця форма має широкий спектр застосування до найрізноманітніших форм діяльності, тому для малого бізнесу він є доволі актуальним.

Також, до особливих форм оподаткування (альтернативний спосіб) відносять Естонський СІТ (Estonian СІТ, діє з 01.01.2021) – податок на виведений капітал. Це метод оподаткування, який передбачає виплати одноразових сум податку з доходів компанії, виведених з обігу (н-д, дивіденди). При цьому, до моменту виведення доходів з обігу податок не сплачується та не ведеться звітність. При його застосуванні підприємству не обов'язково вести податковий облік, визначати витрати, щоб зменшити базу оподаткування та розраховувати податкові амортизаційні відрахування. Дану систему можна обрати лише на 4 роки. Естонський СІТ дозволяє вивільнити кошти з оподаткування на користь удосконалення, покращення, модернізацію, розвитку діяльності, тобто витратити кошти на цілі, що пов'язані безпосередньо з поточною діяльністю компанії. Згідно Національної програми реформ Польщі, компанії, які будуть направляти свій прибуток на інвестування в основні фонди і не будуть виплачувати дивіденди, не платитимуть податок, умовно ставка складе 0%. При вирішенні виплати дивідендів ставки податку виглядають вищими за базові на перший погляд – це 10% для новоутворених компаній та сектору малого підприємництва й 20% – для інших. Важливо, що фізичні особи, які отримують дивіденди від такої компанії мають сплатити й податок на доходи (ПДФО – РІТ) з цієї суми (тобто платить і компанія, і отримувач, так як в Польщі є РІТ – податок на дивіденди 19%), але, в той же час, має право на зменшення податку на величину, яку вже сплатила компанія у розмірі:

- 90% – для новачків та малого бізнесу;
- 70% – для інших компаній [17, 27].

Тож, для такого партнера податок буде меншим в сумі, тобто ефективна ставка податку (яка включає податок на прибуток компанії та податок на дивіденди, сплачений партнером) буде нижчою, ніж базові ставки СІТ: всього 20% замість 26,29% – для малого бізнесу, й 25% замість 34,39% – для інших платників [17].

Скористатись цією формою оподаткування можуть мікро, малі й середні ТОВ (Sp. z o.o.) і акціонерні компанії, річний оборот яких з VAT (ПДВ) не перевищує 100 мільйонів злотих (близько 22 мільйонів євро) із дотриманням ряду вимог (табл. 2.5) [17, 27].

Таблиця 2.5 – Вимоги до компаній для застосування податку Estonian СІТ

Вимоги	Особливості
Пасивні доходи фірми не перевищують активні доходи від операційної діяльності більш ніж на 50%	Доходи, отримані від: дебіторської заборгованості, відсотків, кредитів, лізингових зборів, поручительств, гарантій, авторських прав, прав промислової власності, продажу фінансових інструментів та операцій з пов'язаними особами не перевищують 50% від загального доходу компанії
Акціонери – лише фізичні особи	
Не менше 3-х співробітників працюють за трудовим договором, або іншим (відмінним від трудового)	на термін не менше 300 днів у податковому році (якщо податковий рік не є періодом наступних 12 календарних місяців - не менше 82% днів, що припадають на податковий рік) якщо договір відмінний від трудового, то витрати на оплату праці мають бути не менше 3-кратної середньомісячної винагороди у сфері підприємництва
Компанія не має акцій (часток) у капіталі іншої компанії, прав участі в інвестиційному фонді чи інституті спільного інвестування	
Не складають фінансову звітність за МСФЗ на час сплати податку	

Перехід на естонський СІТ є добровільним, для цього потрібно подати заяву уповноваженому керівнику податкової інспекції в строки:

- до кінця першого місяця податкового (звітного) року;

- протягом податкового року (але потрібно сплатити базові ставки податку на прибуток, закрити бухгалтерські книги та фінансову звітність).

Отже, ця система є непоганим альтернативним варіантом для акціонерних товариств та інших, хто виплачує частки фізичним особам-учасникам, або лишає нерозподілений прибуток на розвиток компанії, але вона має ряд вимог, заборон та обмежень в застосуванні, зокрема, заборона на використання фінансовими компаніями, банками тощо.

Що стосується СІТ на загальних засадах, платники можуть сплачувати щомісячні авансові внески за спрощеною формою: в розмірі 1/12 податку зазначеного в податковій декларації, поданій за рік, що передує податковому. Її можна обрати зазначивши в річній декларації про вибір спрощеного авансового внеску. Але тоді платники повинні використовувати цю форму протягом всього податкового року, сплачувати авансові внески у визначені строки та сплатити податок за рік.

В РП існує термін “податкові переваги” (preferencja podatkowa) – пільга для підприємств, що вважаються малими. Передбачає відтермінування зобов’язань зі сплати авансових внесків з податку на прибуток з одночасним розподілом цих платежів на 5 безвідсоткових платежів. Тобто, підприємець сплачує суми податку протягом п’яти наступних податкових років у розмірі 20% від тієї суми, що подана в річній декларації року, на який поширюється пільга та звільнення від сплати податку [17].

Перейдемо далі до інших пільг для підприємців, які діють на території Республіки. Завдяки ним можна зменшити базу оподаткування й, в результаті, суму податку. До таких пільг відносяться:

- 1) Дитяча допомога;
- 2) Пільга для одного з батьків;
- 3) Індивідуальний рахунок пенсійного забезпечення;
- 4) Реабілітаційне полегшення;
- 5) Інтернет полегшення;

- б) Донорська пільга;
- 7) Допомога на науково-дослідну діяльність;
- 8) Рельєф термомодернізації;
- 9) Інноваційне полегшення – IP Box.

Найпопулярнішими є перші три, тому оглянемо їх детальніше.

Дитяча допомога (*ulga na dziecko*) – пільга на дитину, застосовується до платників, які оподатковуються на загальних засадах (податкової шкали). Розраховується на кожну неповнолітню дитину (якщо платник є батьком/матір'ю, опікуном, опікуном у вигляді прийомної сім'ї на підставі рішення суду або договору, укладеного зі старостою), а також повнолітніх, які:

- отримували допомогу (доплату) або соціальну пенсію незалежно від віку;
- мають вік до 25 років і навчаються в школах, про які йдеться в положеннях про систему освіти, положеннях закону про вищу освіту або в положеннях, що регулюють систему освіти чи вищу освіту, що діють в іншій країні, ніж Республіка Польща [17].

Пільга припиняє дію, якщо дитина була поміщена до закладу цілодобового утримання в розумінні положень про сімейні допомоги або одружилась.

Сума пільги залежить від кількості дітей (якщо дитина одна, то чи одружений підприємець) та надається спільно обом батькам, законним опікунам дитини або одруженим прийомним батькам (можуть вирахувати суму порівну або в будь-якій пропорції). На одну дитину кожен місяць відрахування складуть 92,67 злотих, якщо:

- підприємець залишається у шлюбі протягом усього податкового року, і спільний дохід із чоловіком/дружиною не перевищував 112 000 злотих;
- підприємець є батьком-одинаком або матір'ю-одиначкою і дохід не перевищував 112 000 злотих у податковому році;
- підприємець в шлюбі навіть протягом частини податкового року і дохід не перевищував 56 000 злотих у податковому році.

На двох дітей розмір пільги на місяць складе 92,67 злотих на кожну дитину (185,34 зл.). Якщо дітей троє та більше, то пільга на місяць встановлюється:

- 92,67 зл на першу та другу дитину;
- 166,67 зл за третю дитину;
- 225 зл за четверту та кожну наступну дитину.

Наступною є пільга для одного з батьків – це визначення податку з половини доходу у подвійному розмірі (дохід ділиться навпіл, множиться на ставку податку, віднімається неоподатковуваний дохід та це множиться на 2). Лише один з батьків або законний опікун може скористатися пільгою.

Індивідуальний рахунок пенсійного забезпечення (IKZE) – це добровільний спосіб накопичення коштів для власної пенсії, що передбачає часткове звільнення від платежів на користь рахунку індивідуального пенсійного забезпечення. Платники IKZE можуть вирахувати сплачені суми з бази розрахунку податку на прибуток, для цього потрібно заповнити додаток декларації PIT/O. Максимальний розмір внесків дорівнює 1,8 середньої прогнозованої зарплати (на 2023 р. для підприємців 12 483 злотих) [17, 21].

В Польщі також є поняття знижки компаніям, які впроваджують інновації, які інвестують у свій розвиток – це спеціальна податкова пільга. Вона поділяється на [21, 22]:

1) Рельєф для прототипу (Ulga na prototyp):

- пільга на запуск дослідного виробництва та виведення на ринок нового для компанії продукту;
- дає право вирахувати 30% витрат, понесених на етапі дослідження, тестування продукту, але сума не може перевищувати 10% доходу за податковий рік).

2) Рельєф для роботизації (Ulga na robotyzację):

- пільга для компаній, які бажають використовувати промислових роботів для покращення виробництва, з метою допомогти компаніям підвищити продуктивність і

конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках;

- дає право вираховувати з бази оподаткування 50% витрат, понесених у певному році (з 2023 р. не будуть відшкодовуватись витрати, пов'язані з діяльністю або активами, які спричиняють значні викиди парникових газів).

3) Допомога для підтримки інноваційних працівників:

- пільга застосовується до доходів працівників, які займаються науково-дослідною діяльністю не менше 50% загального робочого часу (підприємці мають вести додатковий облік робочого часу для такої діяльності) – тобто, підприємець може повідомити в декларації про вирахування пільги на науково-дослідну діяльність з авансу на оплату праці працівників-новаторів;
- якщо у певному році підприємець не вирахував із річної податкової декларації суми пільги на науково-дослідну діяльність (через збиток чи перевищення суми пільги над отриманим доходом), то може скористатись даною;
- не можуть застосовувати дану пільгу підприємці, що користуються правом на грошове відшкодування, передбачене пільгою B+R.

4) Спільне застосування пільг B+R (na działalność badawczo-rozwojową – науково-дослідну діяльність) і IP-Vox (пільга на оподаткування доходів від створення, розроблення або вдосконалення в рамках науково-дослідної діяльності, пов'язаної з правом інтелектуальної власності) та розширеної пільги B+R:

- можливість вирахування витрат, пов'язаних з науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами
- розмір відрахування залежить від розміру підприємства та наявності у нього статусу науково-дослідного центру

Варто зазначити, що одним з видів полегшення ведення діяльності малого підприємництва в Польщі здійснюється через модель бізнес-інкубатора (business incubator). Як зазначають дослідники, їй віддають перевагу здебільшого підприємці з ІТ сфери, та ті, для кого потрібно протестувати нові продукти чи послуги на ринку. В даному випадку є три залучені сторони: компанія-посередник (бізнес-інкубатор), підприємець та клієнт. Перший – бере на себе урегулювання юридичних, фінансових та податкових питань, тобто повністю облік, звітність тощо, таким чином підприємець може зосередитись на продукті чи послугі, зменшити початкові фінансові вкладення та розвивати бізнес. Але одними з недоліків такої системи є тривале узгодження договорів та виставлення рахунків контрагентам (так як договори підписуються і перевіряються зі сторони бізнес-інкубатора, а не підприємця), а також це не дає оптимізувати витрати, тому не всім видам діяльності підходить [20].

Отже, “єдиний податок” та “спрощена система оподаткування” – це поняття, які не відносяться до однієї форми, як це є в українській системі оподаткування, вони різняться між собою. В РП доволі розгалужена форма підтримки малого бізнесу й широко застосовуються пільги та податкові знижки для даного сектору економіки. Тобто країна зацікавлена в збільшенні та розвитку малого підприємництва, покращення бізнес-середовища для них тощо. Податкова система загалом доволі складна й потребує залучення фахових спеціалістів для обрання найбільш вдалої форми оподаткування, але при цьому самі податкові органи готові надавати необхідну інформацію та допомагати бізнесу, також існує багато консалтингових та факторингових компаній, які допомагають оптимізувати податкове навантаження та діяльність вцілому.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

3.1 Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні та Польщі

Одним із важливих завдань уряду є створення комфортних умов для процвітання бізнесу в країні, оптимізація та мінімізація податкового навантаження на малі та мікропідприємства для їх примноження та забезпечення ефективного ведення діяльності. Спрощена система, яка діє в Україні як особливий режим справляння податків стала першим значущим кроком до вирішення проблеми зміни кількості такого бізнесу в країні на момент творення, вона створювалась як інструмент стимулювання розвитку малого бізнесу в період формування державності, вибудовування ефективної економіки, і, на той час, сама ідея формування такої системи була і залишається доволі вдалою, багато науковців були прихильні до неї, але, водночас, велика кількість критикували. Звичайно, будь-яка система буде мати протиріччя, з однієї сторони буде більш вигідна державі, з іншої – платникам податків, але задача уряду та бізнесів віднайти баланс, забезпечити ефективну взаємодію, закрити неправомірні шляхи використання законодавства та уникнути нанесення збитків державному бюджету, уникнути утискання малого підприємництва з боку великих підприємств, уряду тощо.

До переваг вітчизняної спрощеної системи науковці відносять:

1) Звільнення від обов'язкової сплати багатьох податків [29, 30]:

- Податку на прибуток;
- ПДВ (окрім платників 3-ї групи 3% та 4-ї групи, тобто платники мають вибір при обранні групи єдиного податку: платити ПДВ чи ні);
- Земельного податку (за винятком податку, на земельні ділянки для 1-3 груп, що не використовуються в господарській діяльності, а

також для 4 групи, що не використовуються для с/г товаровиробництва);

- ПДФО (для фізичних осіб-підприємців, які отримують дохід від господарської діяльності);
- Рентної плати за спеціальне використання води (тільки для 4-ї групи).

2) Спрощене ведення обліку та звітності й через це зменшення ризику виникнення помилок та отримання штрафів за них, полегшення та зменшення обсягу роботи зі звітністю для підприємців чи їх податкових агентів.

3) Відсутність податкових коригувань.

4) Спрощена реєстрація платника.

5) Можливість обрати спрощену систему оподаткування кожний новий квартал.

6) Збільшення оборотних коштів, через значно меншу суму платежів за податками й зборами.

7) Місцева влада може коригувати розмір ставки податку, в залежності від потреб регіону (єдиний податок відноситься до місцевих)

До основних недоліків спрощеної системи відносять [29]:

- Нечітке законодавче регулювання, що дозволяє використовувати спрощену систему великим та середнім бізнесам, що не мають підпадати під критерії (тобто великі та середні підприємства почали децентралізовуватись, тобто вони розукрупнюються, або розоряються, щоб підпадати під критерії єдиного податку та користуватись преференціями; применшують обсяги виручки тощо).
- Недоцільне обмеження щодо кількості найманих робітників для 1 та 2 груп, що стимулювало зменшення робочих місць та скорочення персоналу.
- Досить давно не переглядались розміри податків та граничні критерії віднесення до різних груп (щодо розміру доходу).

- Незмінна ставка ЄП для 1 та 2 груп у разі отримання збитку, що спричиняє погіршення фінансового стану таких платників.
- Єдиний податок не включає в себе ЄСВ (тобто підприємці 1-3 груп мають сплачувати додатково єдиний соціальний внесок: мінімальний – у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати (1474 грн станом на 2023 рік), максимальний – до 15 мінімальних з/п – добровільно). Це можна віднести до недоліків через значний розмір ставки для малого та мікробізнесу, але така практика спостерігається в багатьох країнах, адже даний податок гарантує пенсійне забезпечення особі у майбутньому.

Спрощена система оподаткування є корисною для бізнесів, які не володіють достатніми фінансовими ресурсами на початку діяльності, адже надає їм доволі багато преференцій, а також можливість ведення обліку та звітності самостійно, без залучення податкових агентів. Також, вона буде корисна для діяльності, у якої доходи значно переважають витрати, або рівень витрат загалом низький, адже єдиний податок їх не враховує.

До недоліків дослідники відносять і неможливість звільнення від оподаткування новоутворених суб'єктів на період становлення, що може збільшити відсоток їх “виживання” в перші роки діяльності, коли багато бізнесів не витримують конкуренції, не можуть залучити додаткові кошти для виконання зобов'язань і зачиняються.

В польській системі оподаткування також є свої переваги та недоліки, так як в Польщі існує багато різновидів організаційно-правових форм діяльності, які згадуються в попередньому розділі, розглянемо 2 найрозповсюдженіші з них та проблеми, з якими вони стикаються.

ФОП (*jednoosobowe działalności gospodarczej*) є однією з найпопулярніших форм ведення бізнесу, передусім, перевагами є досить легка та швидка реєстрація, немає необхідності в статутному капіталі чи створенні резервів, відносно швидко можна закрити JDG, у разі невдалих результатів чи з інших причин [31]. Також, перевагою є те, що ви не обмежені граничним розміром доходу, тобто все залежить від вашої наполегливості, відданості

роботі, вміння просувати свій товар/роботу/послугу та успішності справи [32]. Варто зазначити, що JDG можуть вираховувати витрати з доходу, тим самим зменшуючи базу оподаткування та перші два роки надається можливість сплачувати менші внески на соціальне страхування (ZUS), можна обирати будь-яку форму оподаткування та доступне спрощене ведення обліку. До недоліків ведення діяльності як польський ФОП відносять відсутність преференцій як у працівників, тобто ви не маєте право на оплачувану відпустку чи соціальні виплати, які передбачені за трудовим договором. Якщо підприємець веде облік самостійно, то він повинен регулярно сплачувати всі соціальні внески та платежі (пенсійне, медичне та інше страхування), а також податки, що може зайняти більше часу та ускладнити роботу загалом. Можна додати, що недоліком для підприємця також може стати нестабільність отримання доходів, що може вплинути на фінансову стабільність та демотивувати в продовженні діяльності, й власна справа, зазвичай, потребує більше часу та уваги, ніж звичайний робочий день за умов трудових відносин. Згадується, що банки більш охоче надають кредитування JDG, що може бути плюсом у веденні, розширенні діяльності, але основним мінусом є те, що підприємець відповідає всім своїм майном перед банком, у разі неможливості повернути позику, і якщо має шлюб та спільну власність – то його чоловік/дружина також відповідають майном перед банком. До того ж, ви не можете залучити партнерів, інвесторів до бізнесу чи продати його [31].

Іншою розповсюдженою формою ведення бізнесу є Spolka z o.o. (аналог ТОВ в Україні), який характеризується також швидким створенням, має бути мінімальний статутний капітал, що можна віднести як до переваг так і до недоліків, але наразі сума складає 5 000 злотих, яка не є великою, ви маєте перевести її на банківський рахунок при реєстрації фірми або надати у формі майнових чи немайнових цінностей. Статутний капітал в Spolka z o.o. є перевагою в тому, що підприємець ризикує тільки цією сумою, а не всім власним майном як при JDG. Як стверджують дослідники, дана організаційно-правова форма викликає більше довіри у контрагентів, ніж ФОП, вважається,

що вона є заможнішою та з кращою репутацією, через необхідність внесення статутного капіталу [31]. Також, є можливість поділитись часткою товариства (продати, подарувати, обміняти, інвестувати тощо), вводити нових партнерів, інвесторів, шляхом надання їм частки, чи провадити діяльність самостійно й можна зареєструвати торгову марку, за необхідності [33].

Основними недоліками називають необхідність мати статутний капітал, що згадували раніше (можна віднести й до переваг), ведення повного бухгалтерського обліку та складність при закритті підприємства, але головним недоліком цієї форми називають подвійне оподаткування: компанія сплачує податок на прибуток – СІТ (9% або 19%, в залежності від річного доходу), а також, у разі виплат дивідендів партнерам, РІТ (аналог ПДФО, 19%), що є особливо не вигідним для малих підприємств [31, 33]. Тобто, у разі одноосібного ведення ТОВ, коли власник є керуючим партнером, прибуток компанії можна виводити шляхом нарахування заробітної плати, в такому разі можна уникнути подвійного оподаткування, але якщо є необхідність виплачувати дивіденди іншим партнерам, то для дрібного бізнесу це може стати не вигідним. Існує й спеціальний режим оподаткування – Естонський СІТ, який згадувався у попередньому розділі, щодо доходів, які неоподатковуються у разі реінвестування в підприємство, або оподатковуються за меншим відсотком, організації можуть обрати його.

Спірним питанням, яке може бути і перевагою, і недоліком – це сплата ZUS: якщо компанія має хоча б 2 партнерів, то жоден з них не повинен сплачувати соціальні внески (на підставі рішення про призначення члена правління, звільнена від ZUS); якщо член правління працює в компанії за трудовим або мандатним договором, ZUS врегульовується за звичайними правилами; а якщо ТОВ з одним учасником, то єдиний акціонер повинен сплачувати внески ZUS [33].

Щодо оподаткування оглянемо переваги та недоліки 3 основних форм, які були досліджені раніше: загальні засади (zasady ogólne, skala podatkowa),

лінійний податок (podatek liniowy) та паушальний (ryczałt od przychodów ewidencjonowanych).

Безперечно, на загальних засадах позитивним є можливість користуватись нижчою ставкою (до доходу не більше 120 000 злотих – 12%), підприємці мають право користуватись всіма доступними пільгами та знижками, які покликані зменшити базу оподаткування платника (на спільне врегулювання з подружжям, як одинокий батько/матір тощо) та на зменшення доходу на суму витрат. До негативних відноситься досить висока ставка на дохід, що більший за 120 000 злотих на рік (32%), обов'язок вести Податкову книгу доходів і витрат, неможливість вирахування внесків на медичне страхування [34].

Лінійний податок або єдиний податок, як його ще називають, характеризується простішим способом розрахунку, так як має одну ставку, яка не залежить від розміру доходу (19%), можна вираховувати з доходів витрати та сплачені внески на медичне страхування (до 10 200 злотих на рік), але до недоліків відносять неможливість користуватися більшістю пільг, не можна застосовувати до спільних доходів з чоловіком/дружиною, користуватись преференціями як батько/мати-одинак й іншими, потрібно враховувати це при обранні форми оподаткування [34, 35].

Паушальний податок вважається специфічною формою оподаткування, порівняно з іншими, адже податок сплачується з доходу без вирахування витрат, що відносять до його недоліків, але він має досить розгалужену систему ставок, які поділяється за видами діяльності, тому для тих, в кого низькі витрати або діяльність яких підпадає під нижчі ставки буде дуже вигідним, особливо малому бізнесу в сфері надання послуг. До того ж, дозволяється ведення спрощеного обліку доходів (без реєстрації витрат). Але, варто зауважити, що на цій формі також заборонено використання пільги “на дитину” та розраховувати податок на дохід разом з одним з подружжям [36].

Підсумовуючи вищевикладене, можемо сказати, що в українській, як і в польській системі оподаткування МСП є свої переваги та недоліки. Спрощена

система оподаткування потребує в більшій мірі реформування та доопрацювання законодавства для усунення шляхів зловживань зниженими ставками, а польська система, через свою розгалуженість, має доволі широкий вибір податків для обрання малим бізнесом в залежності від його потреб та потреб держави, але має недоліки, як от подвійне оподаткування (щодо виплати дивідендів) та доволі складного прорахунку податків та обрання найбільш вдалої системи оподаткування для малого бізнесу загалом, що потребує звернення до спеціалістів з оптимізації оподаткування, консалтингових чи факторингових компаній або інших.

3.2 Шляхи вдосконалення спрощеної системи оподаткування малого бізнесу в Україні

Як згадувалось раніше, спрощена система оподаткування має ряд недоліків, які потребують коригування та усунення. Одним з перших у роботі згадувалось нечітке законодавче регулювання, що дозволяє ухилятися від сплати податків для великих та середніх підприємств. Одним з варіантів вирішення може стати законодавчо встановлене обмеження щодо використання спрощеної системи оподаткування підприємствами, утвореними від розподілу, відділення, перегруповання від великого підприємства або які є їх філіями, дочірніми підприємствами тощо. Такий запобіжник використовується в Польщі і допомагає уникати зловживань та неправомірного використання зменшених ставок, додатково в законодавстві визначено пункт, що зменшені ставки не можна використовувати підприємцям, які раніше володіли великим або середнім бізнесом [17].

Сюди можна віднести й відмінності в критеріях віднесення підприємств до мікро-, малих, середніх та великих, що потребують уніфікації. Дослідники схиляються до модернізування показників до стандартів ЄС, але в такому разі велика частка середнього та великого бізнесу буде класифікована як малий

бізнес, адже в Україні встановлено менші граничні суми доходу для цих категорій, тому це питання потребує додаткових досліджень.

Іншим недоліком було зазначено в 1-2 групі жорсткі обмеження щодо кількості найманих робітників, а в першій групі – заборона найму робітників. Дана заборона є недоречною, адже дослідження показують, що в розвинених країнах, в тому числі й Польщі (в середньому працевлаштовано 3 особи на одне підприємство/підприємця), малий бізнес є одним з найчисельніших по працевлаштованим особам, що допомагає значно збільшити кількість робочих місць та зменшити рівень безробіття в країні. Задля використання спрощеної системи певним групам варто було б прибрати цю заборону або ж встановити більшу кількість працівників. До прикладу, задля соціальної підтримки та адаптації встановити норму додатково працевлаштовувати особу з інвалідністю чи обмеженими можливостями як кожного восьмого працівника.

Також, багатьох бентежить те, що ставки єдиного податку та критерії віднесення до різних груп давно не переглядалися та не оцінювалися за сучасними реаліями та поточним станом економіки. Загалом, зазначають, що ЄП справляється з доходу без врахування витрат й отриманих збитків, що значно ускладнює роботу малого та мікробізнесу в перші роки, адже часто навіть отримання першого прибутку припадає в період від 6 місяців до 2-3 років ведення діяльності. Зазвичай, бюджети малого бізнесу дуже обмежені на початку, вони направляються на налагоджування виробничих потужностей, капітальні вкладення тощо, підприємець стикається з багатьма труднощами, в тому числі щодо залучення клієнтів задля отримання прибутку та бути конкурентоспроможними, тому оподаткування новоутворених бізнесів значно обтяжує їх фінансово, особливо в перший рік роботи. виправити це можна також за аналогом польської моделі: перші два роки надається можливість сплачувати менші внески на соціальне страхування (ZUS). Схоже можна запровадити і в Україні, ФОП 1-3 груп наразі мають сплачувати ЄСВ (єдиний соціальний внесок) у розмірі 22% від мінімальної з/п та відповідну ставку єдиного податку, а у разі збиткової діяльності, виходить доволі велика сума,

яку підприємець має відраховувати щомісяця. Рішенням може стати зменшення ставки ЄСВ для ФОП або звільнення від сплати ЄП у разі отриманого фінансового результату – збиток, тобто, як зазначалось раніше, враховувати витрати до бази оподаткування. Або іншим варіантом є запровадження додаткової групи чи ставки ЄП, яка буде враховувати ЄСВ в меншому розмірі й дати можливість можливістю самостійно обирати варіант оподаткування, наприклад:

- Група А: платить ЄП в будь-якому разі як і зараз, це фіксована ставка, яка прив'язана до прожиткового мінімуму або мінімальної з/п, але не платить ЄСВ, або сплата є добровільною.
- Група Б: платить об'єднаний податок, який враховує ЄСВ та податок на прибуток за зменшеною ставкою (в порівнянні з загальною формою оподаткування).

Доволі успішним може стати рішення щодо звільнення від оподаткування певної граничної суми (в Польщі це 30 000 PLN на рік), що може стимулювати вийти з тіні мікропідприємства, які провадять діяльність через мережу Інтернет або за допомогою готівкових розрахунків.

Також, з податкової системи РП можна взяти виокремлення зменшеної ставки податку для малих підприємств, які не підпадають під спрощену систему (наприклад, виробництво та реалізація ювелірних виробів з дорогоцінних металів тощо) або створення пільгового режиму для тих видів діяльності, які потребує держава, наприклад, зараз активно розвивається ІТ сектор, Польща залучає таких спеціалістів шляхом спрощеної реєстрації бізнесу, зменшених податків та можливості швидшої та простішої легалізації як для особи, що займається ІТ, так і для його родини, а також можливість отримання грантів на науково-дослідну діяльність тощо (в Польщі надається спеціальна віза для задіяних в сфері ІТ, діє програма Business Harbour [37]). Для України, окрім ІТ сектору, стануть в нагоді також спеціалісти зі сфери будівництва житлових приміщень, розбудови міст, відновлення архітектури та культурної спадщини тощо, особливо задля відновлення міст у післявоєнний

період, тому створення спеціальних податкових режимів або системи пільг може стимулювати та прискорити відновлення держави. Але, в той же час, має бути встановлений відповідний контроль та визначено законодавством критерії відповідності Європейським стандартам якості будівництва та належне їх дотримання.

Додатково можна впровадити систему пільг, як в Польщі, пов'язаних з реінвестуванням коштів в підприємство, у виробництво, розробку чи дослідження, що може допомогти розвиватись бізнесу, шукати шляхи вдосконалення та розширення. Вони можуть бути надані у вигляді компенсації частини витрат, вирахуванням відсотку витрат з бази оподаткування або іншими шляхами.

Задля комплексного вирішення проблем, з якими стикаються суб'єкти малого бізнесу мають бути створені умови з боку податкових органів для підтримки підприємництва, це може бути допомога у пошуку помилок у складанні звітності на початкових етапах, проведення семінарів, зустрічей щодо розвитку та підтримки бізнесу, податкових пояснень чи консультацій з питань, які виникають, робота щодо запобігання найпоширеніших помилок в розрахунках податків та складанні звітності і т.д.

Система оподаткування України потребує змін, реформування та удосконалення. Існують радикальні думки, що спрощену систему потрібно ліквідувати та повністю "перекроїти", але вона є унікальною для нашої країни, багато платників користуються нею й звикли до такої форми, а будь-які зміни, особливо різкі, можуть призвести до колапсу податкової системи загалом та розгубленості в діях всіх сторін, що задіяні. До того ж, будь-які зміни завжди зустрічаються людьми неоднозначно, це породжує протилежні думки та дискусії, тому нововведення, відміна чи заміна деяких податків, ставок тощо потребують застосування адаптаційного періоду, наприклад, перший рік нововведення – це добровільна плата, застосування, вирахування і т.д., а другий – перехід для частини суб'єктів (певної категорії) чи повний перехід,

як це робили з впровадженням РРО (реєстрації розрахункових операцій) в Україні.

Тож, шляхів вирішення багато, ще більше досліджуються та будуть впроваджуватись в майбутньому, щоб покращити бізнес-середовище, зменшити податкове навантаження для малого підприємництва та розвивати його.

ВИСНОВКИ

У роботі визначено, що до суб'єктів малого підприємництва відносять також поняття малий бізнес, як суміжні між собою. Законодавством не надається єдиного значення цих понять, але наведені критерії віднесення до різних категорій (мікро-, малі, середні та великі підприємства). Досліджено, що існують відмінності в критеріях оцінки різних категорій між Господарським кодексом та ЗУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, що впливає на коректну оцінку та розвиток малого підприємництва та потребує врегулювання.

Безсумнівно, малий бізнес має вагому та важливу роль в економіці держави та системі ринкової економіки загалом. Станом на 2020 р. в Україні було зареєстровано 356 тис. малих підприємств та 1 599 тис. ФОП. Даний сектор є джерелом наповнення бюджету країни та зайнятості населення, але в Україні він займає лише 16-18% ВВП (до порівняння, в інших розвинених країнах він сягає 50-60% ВВП та більше), тобто, необхідно мотивувати до створення, розвивати малий бізнес та збільшувати його частку, адже це важлива ланка економіки держави, це рушійна сила розвитку та стабільності.

Засади оподаткування малого бізнесу визначаються в Податковому кодексі України, суб'єкти можуть бути на загальній системі оподаткування або на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності. Спрощена система – це спеціальний механізм справляння податків, який був покликаний розвивати малий бізнес та зменшити податкове навантаження. Вона поділяється за різними критеріями на 4 групи, дозволяє не платити податок на прибуток за загальними засадами, натомість має свої ставки та деякі обмеження із застосування щодо розміру доходу, кількості працівників, видів діяльності та дозволяє ведення спрощеного обліку та звітності. На 2020 р. на спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності перебувало 1,49 млн ос. (фізичні та юридичні особи), надходження до бюджету від сплати єдиного податку в тому ж році склало 26,2 млрд грн, що на 1,6 млрд грн було більше за попередній

(24,6 млрд грн за 2019 р.). Тобто, система діє, кількість платників та надходжень до бюджетів збільшується, але науковці також зауважують її недоліки, зокрема, що система стала способом ухиляння від сплати податків для великого та середнього бізнесу, перепони у веденні діяльності з боку податкових органів та для груп не враховується фінансовий результат (у разі отримання збитку платник все одно має сплатити ЄП та ЄСВ).

Під час дії воєнного стану (з 2022 року) платникам спрощеної системи оподаткування надали ряд послаблень задля підтримку існуючого бізнесу та утримання його “на плаву”: для 1-2 груп добровільна сплата ЄП та не потрібно заповнювати декларацію, якщо не внесена плата; 3 група значно розширилась, дозволено її використання для будь-якої організаційно-правової форми діяльності (окрім заборонених), за умови, що дохід не більше 10 млрд грн та встановлена менша ставка до доходу (2%). Даний крок допоміг на початку, коли всі були збентежені та розгублені, не було способів та засобів ведення діяльності, а деякі втратили свій бізнес або не могли його провадити тривалий час, але наразі даний механізм більше завдає шкоди державі, адже значно зменшує податкові надходження до бюджетів від середнього та великого бізнесу.

Польща є однією з країн з розвиненою економікою, яка показує стабільно позитивні економічні показники, є найближчою країною до нашої держави з розвиненим сектором малого та середнього бізнесу, що слугувало перевагами для обрання цієї країни для аналізу, до того ж, багато українців працювало та проживало на території РП, виїжджали на сезонні роботи, подорожували чи відвідували рідних тощо. Тобто, українці вже були частково інтегровані в польську економіку, а з початком широкомасштабного вторгнення Росії в Україну країна стала основним осередком для біженців та людей, що шукали прихисток, чи добирались до інших країн через польський кордон.

Малий бізнес є найбільш чисельною категорією підприємництва в Республіці Польща (2,26 млн на 2022 р., ріст на 2,3% до попереднього року),

загалом МСП займає 49,6% ВВП (загальна частка підприємств у ВВП 72,3%), що є доволі хорошим показником та показує високий рівень розвитку підприємництва. Критерії віднесення до МСП є загальноприйнятими для всього Європейського Союзу, до складу якого входить ця країна. Форми ведення бізнесу схожі до українських, але є відмінності, як от товариство без створення юридичної особи та партнерство (як в spółka cywilna). Щодо системи оподаткування, то вона є розгалуженою, суб'єкти можуть обирати різні форми (існує 3 основні) та змінювати їх в певний конкретний термін. Оподаткування на загальних засадах дозволяє використовувати широкий діапазон різних пільг та податкових знижок, а також є можливість використання зниженої ставки до досягнення граничного значення (в сумі за рік), що характеризується науковцями як помірне податкове навантаження, але на дохід, що перевищує граничну суму ставка сягає 32%, що значно впливає на підприємництво загалом.

Тож, інші форми покликані також на зменшення податків, розвиток і підтримку певних секторів економіки та залучення бізнесу, якого потребує держава. Тобто, створюється сприятливе бізнес-середовище, де країна спонукає мешканців до створення бізнесу, залучає та запрошує іноземних підприємців (є програми для ІТ-сектору та інших) для збільшення надходжень до бюджетів та намагається ефективно взаємодіяти з існуючими підприємствами задля плідної співпраці.

Відомо, що в будь-якій системі є свої переваги та недоліки, дискусійні питання та те, що можна й потрібно вдосконалювати. В українській спрощеній системі оподаткування основними перевагами є: звільнення від обов'язкової сплати багатьох податків, спрощене ведення обліку та звітності та невеликі ставки податків та зборів, що дає можливість збільшити оборотні кошти. До основних недоліків належать: неможливість врахувати фінансовий результат (збиток) при оподаткуванні, обмеження найму працівників та нечітке законодавче регулювання, що призводить до зловживань. В польській системі оподаткування малого бізнесу перевагами вважають: широкий вибір як

організаційно-правових форм ведення бізнесу, так і форм оподаткування; можливість застосування зменшеної ставки до граничної суми доходу; можливість використання пільг, що зменшують базу оподаткування (в т. ч. до загального доходу подружжя чи на дітей); можливість обрати форму оподаткування з включенням витрат до бази оподаткування або без такої можливості. До недоліків належать: досить висока ставка податку на загальних засадах при перевищенні граничної суми доходу; заборона на використання більшості пільг при обранні сплати лінійного чи паушального податків; подвійне оподаткування (доходу у вигляді дивідендів) та складний розрахунок податків та зборів. Але також, в польській моделі присутні додаткові преференції для бізнесу, які готові реінвестувати кошти в підприємство, в дослідження чи розробку, та є вільний доступ до вітчизняних грантів, дотацій та до підтримки бізнесу з боку ЄС, що робить ведення підприємницької діяльності більш продуктивною, дозволяє швидше розвиватись та модернізуватись, відкриваються нові ринки збуту тощо.

В роботі запропоновано декілька варіантів адаптації польської системи справляння податків задля покращення спрощеної системи оподаткування в Україні, наприклад, впровадити та дати можливість малому бізнесу обирати групу спрощеної системи або спеціальний податковий режим, в якому буде врахований фінансовий результат; звільнити новоутворений бізнес від сплати деяких податків за перший рік діяльності, що допоможе покращити конкурентоспроможність та виконання зобов'язань перед контрагентами; виокремлення зменшеної ставки податку на прибуток на загальних засадах для малого бізнесу, впровадження пільг, покликаних на реінвестування коштів в підприємство, надання податкових преференцій на ті види діяльності, яких потребує держава та інші. Коригування також потребує законодавство, потрібно чітко окреслити, уніфікувати критерії та показники, по яким можна використовувати спрощену систему, обмежити її використання суб'єктам, що належали до великого бізнесу задля уникнення зловживань та зняти заборону найму працівників для першої групи.

Всі ці рішення покликані задля збільшення малого підприємництва, його розвитку, “виживаності”, зменшення податкового навантаження та удосконалення системи справляння податків в Україні. В результаті, це допоможе збільшити надходження до бюджетів від малого підприємництва, збільшити його частку у творенні ВВП країни, що позитивно вплине на економіку, зменшить рівень безробіття, адже для ефективної роботи бізнесу потрібні люди та поступово буде зростати рівень життя загалом, адже такі дані показує зарубіжний досвід. Сприяння покращенню бізнес-середовища для сектору МСП – це шлях до сталого розвитку, стабільно позитивних економічних показників та залучення нових інвесторів, іноземних донорів, це буде покращувати рейтинг держави на світовому ринку та збільшувати її конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Держстат України. Основні показники розвитку малих підприємств. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/sze/sze_ric/mp/mp_u/2002.htm (дата звернення: 07.10.2023).
2. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 03.07.1998 № 727/98. Припинення дії від 01.01.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98#Text> (дата звернення: 07.10.2023).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 04.11.2011 № 4014-VI. Дата оновлення: 01.01.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4014-17#Text> (дата звернення: 07.10.2023).
4. Говорушко Т. А., Буняк В. Л., Говорушко С. С. Аналіз теоретичних підходів до трактування малого підприємництва і малого бізнесу як загальнонаукових суміжних понять. Економічні науки. 2017. № 27 URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/546/3/10141.pdf> (дата звернення: 08.10.2023).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Дата оновлення: 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 07.10.2023).
6. Давиденко Б., Забельський А. Скільки ФОПів, малих та середніх компаній в Україні і як вони впливають на економіку. Шість графіків про МСБ. Для Forbes Ukraine, 2023. URL: <https://forbes.ua/business/skilki-fopiv-malikh-ta-serednikh-kompaniy-v-ukraini-i-yak-voni-vplivayut-na-ekonomiku-shist-grafikov-pro-msb-24072023-14882> (дата звернення: 08.10.2023).

7. Про фіксований сільськогосподарський податок: Закон України від 17.12.1998 р. № 320-XIV. Втрата чинності від 01.01.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-14#Text> (дата звернення: 08.10.2023).
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 23.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 14.10.2023).
9. Єдиний державний вебпортал електронних послуг Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 14.10.2023).
10. Eurostat. European Statistical Office. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 08.10.2023).
11. Ciszewski P. Jaki jest podział spółek handlowych? Które z nich opłacają CIT? Для InFakt. URL: <https://www.infakt.pl/spolki-prawa-handlowego-rodzaje-i-roznice-miedzy-nimi/0> (дата звернення: 08.10.2023).
12. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, Nr 142 poz. 702. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19951420702/U/D19950702Lj.pdf> (дата звернення: 08.10.2023).
13. Біржевий портал. URL: <https://take-profit.org/> (дата звернення: 21.10.2023).
14. Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, 2022. URL: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-o-stanie-sektora-maych-i-rednich-przedsibiorstw_13_10_2022.pdf (дата звернення: 09.10.2023).
15. Інноваційний факторинговий сервіс PragmaGO. URL: <https://pragmago.pl/> (дата звернення: 21.10.2023).
16. Miech K. Sektor małych i średnich przedsiębiorstw – czym się charakteryzuje? 2022. URL: <https://inewi.pl/Blog/sektor-malych-i-srednich-przedsibiorstw---czym-sie-charakteryzuje> (дата звернення: 11.11.2023).

17. Офіційний державний інформаційно-сервісний сайт biznes.gov.pl. URL: <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00172> (дата звернення: 11.11.2023).
18. Poradnik przedsiębiorcy. Sektor MŚP: Małe i Średnie Przedsiębiorstwa. Definicja i kryteria podziału. *Bibby Financial Services*. 2020. URL: <https://www.bibbyfinancialservices.pl/centrum-wiedzy/poradnik-przedsiębiorcy/2020/msp> (дата звернення: 10.11.2023).
19. Прибутковий податок з юридичних осіб (CIT) у Польщі. URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/biznes/podatok-z-iurydychnykh-osib.html> (дата звернення: 15.11.2023).
20. Цис С. Як відкрити бізнес у Польщі: закони, податки, економіка, факти, 2022. URL: <https://uniconsulting.group/uk/blog/biznes-u-polschi/#dinamka-zrostannya-ekonom-chno-vazhlyvih> (дата звернення: 15.10.2023).
21. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r., Nr 80 poz. 350. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910800350/U/D19910350Lj.pdf> (дата звернення: 11.11.2023).
22. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r., Nr 21 poz. 86. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19920210086/U/D19920086Lj.pdf> (дата звернення: 11.11.2023).
23. Hello Poland. Бізнес та податки в Польщі в 2022-2023 рр. URL: https://hello-poland.eu/biznes_v_polshe_podatki/ (дата звернення: 15.11.2023).
24. Wyrwa P. Zaliczki na CIT – obliczanie, zapłata i zawiadomienie urzędu skarbowego, 2017. URL: <https://ksiegowosc.infor.pl/podatki/cit/cit/dokumentacja-i-rozliczanie/765839,Zaliczki-na-CIT-obliczanie-zaplata-i-zawiadomienie-urzedu-skarbowego.html> (дата звернення: 15.11.2023).
25. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Nr 144 poz. 930. URL:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> (дата звернення: 12.11.2023).

26. Офіційний державний інформаційно-сервісний сайт Podatki.gov.pl. URL: <https://www.podatki.gov.pl/> (дата звернення: 17.10.2023).

27. Hello Poland. Як "Естонський CIT" працює в Польщі, 2022. URL: <https://hello-poland.eu/yak-estonskij-cit-praczyu%d1%94-v-polshhi/> (дата звернення: 17.11.2023).

28. Статистичний збірник "Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва". Державна служба статистики України, 2020. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm (дата звернення: 23.11.2023).

29. Козинець І. Г., Кравченко О.В. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки. Юридичний науковий електронний журнал. Випуск № 3, 2020. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/60.pdf (дата звернення: 24.11.2023).

30. Хомутенко А., Шевченко Г. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки / А. Хомутенко, Г. Шевченко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць; за ред.: М.Д. Балджи (голов. ред.). (ISSN 2409-9260). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – № 10(252). – С. 204-217. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2017/252/pdf/204-217.pdf> (дата звернення: 15.11.2023).

31. Hello Poland. Бізнес та податки в Польщі в 2022-2023. Переваги і недоліки JDG (ФОП) та Spolka z o.o. (ТОВ), 2022. URL: https://hello-poland.eu/biznes_v_polshe_podatki/ (дата звернення: 18.11.2023).

32. Plusy i minusy prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, 2023. URL: <https://www.ng.gda.pl/plusy-i-minusy-prowadzenia-jednoosobowej-dzialalnosci-gospodarczej/> (дата звернення: 18.11.2023).

33. Sawaryn M. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – wady i zalety, 2022. URL: <https://sawaryn.com/publikacje/spolka-z-ograniczona-odpowiedzialnoscia-wady-i-zalety/> (дата звернення: 19.11.2023).
34. Formy opodatkowania - jaki rodzaj opodatkowania wybrać? 2023. URL: <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-formy-opodatkowania-jaka-wybrac> (дата звернення: 18.11.2023).
35. Malec M. Podatek dochodowy: PIT czy CIT w małej firmie? URL: <https://www.private-equity.pl/podatek-dochodowy-pit-cit/> (дата звернення: 25.11.2023).
36. Redakcja PITax.pl. Ryczałt ewidencjonowany – czym jest podatek ryczałtowy? 2020. URL: <https://www.pitax.pl/wiedza/poradnik-rozliczenia/ryczalt-ewidencjonowany/> (дата звернення: 25.11.2023).
37. Poland. Business Harbour. URL: <https://www.gov.pl/web/poland-businessharbour> (дата звернення: 26.11.2023).
38. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2022 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2023 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001952/O/D20221952.pdf> (дата звернення: 26.11.2023).
39. The World Bank Group. Doing Business Report, 2019. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (дата звернення: 27.11.2023).
40. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Nr 144 poz. 930. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> (дата звернення: 20.11.2023).
41. Вільний і відкритий доступ до глобальних даних розвитку Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення: 25.11.2023).

42. Головне управління ДПС у Київській області, опубліковано 18 січня 2023. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/648564.html> (дата звернення: 19.11.2023).

43. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. Дата оновлення: 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

44. Економічна правда. Мінфін та МВФ розробляють для України перехід на польську модель оподаткування малого бізнесу, 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/18/704444/> (дата звернення: 29.11.2023).

45. Загрядська М., Романчук М. “Estonian CIT” у Польщі: очікування та реальність, 2021. URL: <https://pol-ukr.com/uk/estonskij-cit-v-polshhi-ochikuvannya-ta-realnist/> (дата звернення: 25.11.2023).

46. Кирильчук М. Податкові послаблення на час воєнного стану: що передбачає прийнятий Закон, 2022. URL: <https://buh.ligazakon.net/> (дата звернення: 19.11.2023).

47. Мірошніченко О.В., Щигорева В.О. Податкові преференції МСП Польщі. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції: збірник наукових праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький, 20-21 листопада 2023 року). Хмельницький : ХНТУ, 2023.

48. Мірошніченко О.В., Щигорева В.О. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі. Acta Academiae Beregsasiensis. Economics, № 4 2023.

49. Офіційний вебпортал інформаційного агенства “ЛІГА:ЗАКОН”. URL: <https://biz.ligazakon.net/> (дата звернення: 24.11.2023).

50. Офіційний вебпортал Мінфіну. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 29.11.2023).

51. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. Дата оновлення: 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 19.11.2023).

52. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. Дата оновлення: 03.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

53. Романчук К.В., д.е.н., Рабощук А.О. Розвиток малого та середнього бізнесу в Польщі // Житомирський державний технологічний університет. 2017. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/113.pdf> (дата звернення: 23.11.2023).

54. Скорик Ю. Польща досягла найвищого зростання ВВП у світі: допомогли українці, 2023. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183830,29854610,1055-1086-1083-1100-1097-1072-1076-1086-1089-1103-1075-1083-1072.html> (дата звернення: 10.11.2023).

55. Хомюк А. Системи оподаткування: переваги та недоліки, 2019. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/433> (дата звернення: 22.11.2023).

56. Шульга С. Спрощена система оподаткування: групи, умови перебування та умови переходу 2023. URL: <https://blog.portmone.com.ua/> (дата звернення: 20.11.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Основні показники діяльності малого та мікропідприємництва за 2019-2020 роки

	Кількість діючих суб'єктів		2021*
	2019	2020	
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва), одиниць	1 922 978	1 955 119	1 956 248(всіх суб'єктів)
Малі підприємства Усього одиниць	362 328	355 708	
відсотків до загальної кількості суб'єктів	18,8	18,2	
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	86	85	
Фізичні особи-підприємці Усього одиниць	1 560 650	1 599 411	1 585 414
відсотків до загальної кількості суб'єктів	81,2	81,8	
на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	371	383	
- Мікропідприємства Усього одиниць	313 380	307 871	
- відсотків до загальної кількості суб'єктів	16,8	16,2	
- на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	75	74	
- Фізичні особи-підприємці Усього одиниць	1 550 633	1 591 031	
- відсотків до загальної кількості суб'єктів	83,2	83,8	
- на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	369	381	
Кількість зайнятих працівників			
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва), тис. осіб	4 319,8	4 234,1	
Малі підприємства, Усього, тис. осіб	1 746,6	1 703,1	
відсотків до загальної кількості зайнятих працівників	40,4	40,2	
Фізичні особи-підприємці, Усього, тис. осіб	2 573,2	2 531,0	
відсотків до загальної кількості зайнятих працівників	59,6	59,8	

- Мікропідприємства Усього, тис. осіб	778,3	721,7	
- відсотків до загальної кількості зайнятих працівників	24,6	23,3	
- Фізичні особи-підприємці Усього, тис. осіб	2 390,7	2 377,8	
- відсотків до загальної кількості зайнятих працівників	75,4	76,7	
Кількість найманих працівників			
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва), тис. осіб	2 595,8	2 558,4	
Малі підприємства, Усього, тис. осіб	1 583,3	1 626,9	
відсотків до загальної кількості найманих працівників	61,0	63,6	
Фізичні особи-підприємці, Усього, тис. осіб	1012,5	931,5	
відсотків до загальної кількості найманих працівників	39,0	36,4	
- Мікропідприємства Усього, тис. осіб	626,3	650,9	
- відсотків до загальної кількості найманих працівників	42,7	45,3	
- Фізичні особи-підприємці Усього, тис. осіб	840,0	786,7	
- відсотків до загальної кількості найманих працівників	57,3	54,7	

Таблиця А.2 – Кількість діючих підприємств та фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності в розрізі малого та мікропідприємництва за 2019-2020 роки

	Код за КВЕД –2010	Роки	Суб'єкти малого підприємництва			З них суб'єкти мікропідприємництва		
			усього	у тому числі		усього	у тому числі	
				підпр и- емств а	фізичні особи- підприєм ці		підпр и- емств а	фізичні особи- підприєм ці
Усього		2019	192297 8	36232 8	1560650	186401 3	31338 0	1550633
		2020	195511 9	35570 8	1599411	189890 2	30787 1	1591031

Сільське, лісове та рибне господарство	А	2019	73131	47924	25207	67627	42633	24994
		2020	71195	47282	23913	65753	42042	23711
Промисловість	В+С+ D+E	2019	124956	42396	82560	113882	32630	81252
		2020	121108	42645	78463	110470	33079	77391
Будівництво	F	2019	55920	30937	24983	50731	25952	24779
		2020	55985	30698	25287	50878	25756	25122
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	2019	830658	98087	732571	815330	86950	728380
		2020	822680	95089	727591	808221	84327	723894
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	2019	94987	16295	78692	90976	13382	77594
		2020	97117	16444	80673	93045	13433	79612
Тимчасове розміщування й організація харчування	I	2019	69382	7611	61771	66435	6303	60132
		2020	71489	7454	64035	69291	6327	62964
Інформація та телекомунікації	J	2019	205778	15553	190225	203795	13717	190078
		2020	233831	15698	218133	231946	13912	218034

Таблиці взято із Статистичного збірника “Діяльність суб’єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва” 2020 року, Державна служба статистики України [28].

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Види діяльності, на яких не можна бути платником
єдиного податку 1-4 групи

Суб'єкти господарювання	Діяльність	Виняток
1-3 групи		
Юридичні особи та фізичні особи-підприємці	Випуск та проведення лотерей, азартних ігор тощо	–
	Обмін валют	–
	Будь-яка діяльність з підакцизними товарами (виробництво, реалізація, експорт, імпорт тощо)	роздрібний продаж паливно-мастильних матеріалів (в ємності до 20 л) та продаж фізичними особами столових вин, сидрів, пива та пері без додавання спирту
	Будь-яка діяльність з дорогоцінними металами та камінням, а також корисними копалинами (видобуток, виготовлення, реалізація)	дозволяється виготовлення та реалізація ювелірних та побутових <u>виробів</u> з дорогоцінних та напівдорогоцінних металів та каміння; дозволяється продаж корисних копалин <u>місцевого значення</u>
	Організація аукціонів чи діяльність з реалізації предметів мистецтва, антикваріату, речей колекціонування	–
	Фінансове посередництво	дозволено страхування, здійснюване страховими агентами, сюрвейєрами, аварійними комісарами та аджастерами (згідно ЗУ “Про страхування”)
	Управління підприємствами	–
	Поштові послуги	дозволено здійснювати кур'єрську діяльність
	Послуги фіксованого телефонного зв'язку (в	–

	тому числі безпроводного), каналів електрозв'язку, послуги з мобільного зв'язку, використання мереж ефірного теле- і радіомовлення і т.д. (в яке може входити надання права Користування, експлуатації, технічне обслуговування тощо)	
	Організація чи проведення гастрольних заходів	–
Фізичні особи-підприємці (ФОП)	Аудит: технічні випробування, дослідження, діяльність у цій сфері	–
	Надання в оренду земельних ділянок (площею більше 0,2 га), житлових (площею >400 м2) або нежитлових (площа >900 м2) приміщень або їх частин	–
Страхові брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів;	–	–
Юридичні особи	Будь-яка: якщо в статутному капіталі сукупність часток, що належить юридичним особам <u>не</u> платникам ЄП $\geq 25\%$	–
Представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи	Будь-яка: якщо такі організації належать юр. особі, що <u>не</u> є платником ЄП	–
Фізичні та юридичні особи	Будь-яка: якщо нерезиденти	–

Платники податків	Будь-яка: якщо на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг	Безнадійний податковий борг, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили
4 група		
Суб'єкти господарювання	>50% доходу від реалізації декоративних рослин, диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра	Дохід від зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать с/г товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки; Дохід від хутрової сировини
	Розведення свійської птиці в частині розведення та вирощування перепелів і страусів та виробництво м'яса свійської птиці	
	Виробництво підакцизних товарів	Виноградні виноматеріали, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції тощо
	Будь-яка: якщо на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг	Безнадійний податковий борг, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили

Додаток В

Таблиця В.1 – Ставки Паушального податку (Ryczałt ewidencjonowany)
[17, 25].

Ставка	Сфера	Діяльність, до якої застосовується
17%	Позаштатні професії (підприємницька діяльність, яка здійснюється особисто)	<ul style="list-style-type: none"> - Перекладачі - юристи - нотаріуси - юридичні радники - державні аудитори - бухгалтери - страхові агенти - агенти додаткового страхування - перестрахові брокери, страхові брокери - податкові радники, радники з реструктуризації - брокери з цінних паперів - інвестиційні радники, агенти інвестиційних компаній - патентні повірені.
15%	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - Відтворення носіїв комп'ютерної інформації - посередництво в торгівлі мотоциклами, їх частинами та приладдям - оптове посередництво - складування (перетримка) та зберігання: рідин та газів; товарів у безмитних зонах, паркувальних зонах; обслуговування центру виклику радіотаксі, лоцманство в морських та прибережних водах, а також у внутрішніх водах - пов'язані з продажем рекламних місць у реєстрах та списках (н-д, адреса, телефон) - пов'язані зі спортом, розвагами та відпочинком - культурно-видовищні - послуги з реклами, дослідження ринку та громадської думки
14%	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - У сфері охорони здоров'я - архітектурно-інженерні, технічні дослідження та послуги з аналізу - у сфері спеціалізованого проектування
12%	Надання послуг	<p>Пов'язані з видачею:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пакетів комп'ютерних ігор (за винятком публікації комп'ютерних ігор онлайн) - пакети системного програмного забезпечення - пакети прикладного програмного забезпечення

		<ul style="list-style-type: none"> - комп'ютерне програмне забезпечення, завантажене з Інтернету (за винятком завантаження програмного забезпечення онлайн) Пов'язані з: <ul style="list-style-type: none"> - консультаціями у сфері комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення, групою "Оригінали комп'ютерного програмного забезпечення" - консультаціями щодо програмного забезпечення у сфері інсталяції ПЗ, пов'язаного з управлінням мережевими та ІТ-системами
10%	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - У сфері купівлі-продажу нерухомого майна за власний рахунок
<u>8,5%</u> до виручки до 100 тис. зл <u>12,5%</u> до надлишко понад 100 тис. зл	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - Доходи, отримані за договорами оренди, суборенди та подібними договорами (за тими, які не укладені в рамках господарської діяльності) - надання послуг, пов'язаних з проживанням - надання послуг з оренди та обслуговування власного чи орендованого нерухомого майна - надання послуг у сфері науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт - прокат та лізинг легкових автомобілів і мікроавтобусів без водія, інших механічних транспортних засобів без водія (крім мотоциклів), засобів водного, повітряного, залізничного транспорту без екіпажу, контейнерів, мотоциклів, караванів і автомобілів з житловою частиною без водія, інтелектуальної власності та подібних продуктів (за винятком робіт, захищених авторським правом) - соціальна допомога з проживання
8,5%	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - Громадське харчування, пов'язане з продажем напоїв з вмістом алкоголю понад 1,5 % - пожежогасіння та попередження пожеж - освітні послуги - бібліотеки, архіви, музеї та інші культурні послуги - виготовлення продукції з матеріалів, доручених замовником - отримані винагороди комісіонером від продажу за договором комісії - комісія, отримана за договором про розповсюдження преси
5,5%	Роботи та послуги	<ul style="list-style-type: none"> - Доходи від виробничої діяльності, будівельних робіт або перевезення вантажів

		<p>транспортними засобами вантажопідйомністю понад 2 тонн</p> <ul style="list-style-type: none"> - комісійні від комерційної діяльності з продажу одноразових квитків у громадському транспорті, марок для місячних проїзних квитків, поштових марок, жетонів та магнітних карток для торгових автоматів - доходи від платного продажу сертифікатів суб'єктами, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел енергії
3%	Надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - Громадське харчування (крім доходів від продажу напоїв з вмістом алкоголю понад 1,5 %) - Надання послуг у сфері торгівлі суб'єктам, що оподатковуються за ставкою 17% та 15% - послуги, пов'язані з тваринництвом - реалізація компонентів, що використовуються в господарській діяльності (навіть якщо вони були вилучені з цієї господарської діяльності до вибуття – за умови, що вибуття відбувається протягом 6 років з дати виведення активу з господарської діяльності)
2%	Реалізація продукції	<ul style="list-style-type: none"> - Отримання доходів лише від рослинництва і тваринництва власного вирощування, розведення або розведеної, переробленої продукції непромисловим способом